

เยือนถิ่นสุวรรณภูมิ เมืองสะเทิม รัฐมอญ

พระศรีธวัชเมธี (ชนะ ธมมธโช ป.ธ.๙)
รองผู้อำนวยการวิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ

เมื่อวันที่ ๑๕ - ๑๗ มกราคม ๒๕๕๗ ข้าพเจ้าได้รับนิมนต์ให้ไปประเทศสหภาพพม่า หรือเมียนมาร์ (ชื่อใหม่) เมื่อมวลมหาประชาชนปิดกรุงเทพฯ เป็นวันแรก ในวันที่ ๑๔ มกราคม ได้ตัดสินใจไปนอนค้างคืนที่วัดป่าเลไลยก์ สุพรรณบุรี และเริ่มออกเดินทางในเวลาตี ๐๔.๒๐ น. ใช้เส้นทางศรีสฆานขึ้นทางด่วน ถึงสนามบินสุวรรณภูมิในเวลา ๐๖.๐๐ น. ขึ้นเครื่องบินที่จี ๓๐๓ นั่งคู่กับ รท.วิชัย (พธ.บ.รุ่นที่ ๔๔) คนดำลทุ่งบัว อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ระยะทางไปพม่าแค่ ๖๐๐ กิโลเมตร ใกล้กว่านั่งเครื่องบินไปเชียงใหม่ เพราะใช้เวลาแค่ ๔๕ นาทีเอง ในระหว่างการเดินทางมีเสิร์ฟอาหารเข้าอุ่นเครื่องให้ เวลาพม่าช้ากว่าไทยครึ่งชั่วโมง เพราะบินไปทางด้านทิศตะวันตก เครื่องบินลำนี้มีชื่อว่า “สกลนคร” ชื่อนี้ถูกใจท่านพระครูวินัยธรสุกรี สุจิตโต ผู้อำนวยการกองกลาง เพราะท่านเป็นคนสกล, ตอนที่เครื่องจะร่อนลงไม่ค่อยนิ่มนวลเท่าไรนัก แต่ไม่ถึงกับพริ้งหวาดกลัวมาก เครื่องลงที่สนามบินมิงคลาดอน (Mingaladon) มีเวลานิดหนึ่งจึงเดินไปดูร้านแลกเปลี่ยนเงินตรา อัตรา ๑ เหรียญดอลลาร์เท่ากับราคาซื้อ ๙๗๙ จ๊าต, ราคาขาย ๙๙๔ จ๊าต ส่วนเงินยูโร ๑ ดอลลาร์เท่ากับราคาซื้อ ๑,๓๓๕ จ๊าต, ราคาขาย ๑,๓๕๐ จ๊าต, และเงินไทย ๑ บาทมีราคาเท่ากับ ๒๘-๒๙ จ๊าตพม่า

คณะเราได้ขึ้นรถบัสในเวลา ๐๙.๓๕ น. มีคนเทศก์แจ้งบอกโปรแกรมการเดินทางว่า จะไปไหว้พระที่พระธาตุนันทร์แขวน ใจชื้นขึ้นมาเป็นหลายกอง เพราะอย่างน้อยก็สนใจประสงค์ที่ตัดสินใจเดินทางในครั้งนี้ ทางใต้ไม่เคยลงไปเลยในชีวิต มีคณะแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด เสถียรธรรมสถานอีกคณะหนึ่งที่ร่วมการเดินทางมาด้วย ฝ่ายมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) นับจำนวนพระได้ ๑๔ รูป ขรราวาส ๑๙ คน ดังนี้ พระพรหมบัณฑิต (ประยูร) อธิการบดี, พระราชวรเมธี (ประสิทธิ์), พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์), พระศรีธวัชเมธี (ชนะ),

พระสุธีวรภรณ์ (ประดิษฐ์), พระสุวรรณเมธาภรณ์ (ขุนทอง), พระเมธีธรรมจารย์ (ประสาร), พระครูปลัดสุวัฒนพัฒนบัณฑิต (สุกัญญา), พระครูปลัดมารุต วรมงคลโณ, พระครูโพธิวิริคุณ, พระมหาขวัญชัย วัดพระเชตุพน, พระครูปริยัติกิตติธำรง, พระครูวินัยธรสุกรี สุจิตโต, พระมหาเด่นพงษ์, นายธีรยุทธ พึ่งเทียร, นายชาติชาย พิทักษ์ธนาคม, นายสิริวัฒน์ ศรีเครือดง, นายหัตถุภรณ์ แก่นท้าว, นายธวัชชัย สมอเนื้อ, นายเกษม ประกอบดี, นายสมหมาย สุภาชิต, นายสุพรรณ ล้นศรี, นายศักดิ์ชัย เตชะไกรสิทธิ์, นางสุดาวรรณ เตชะไกรสิทธิ์, นายพรชัย เตชะไกรสิทธิ์, นายอรรถสิทธิ์ เตชะไกรสิทธิ์, นายจรัญ วรพงษ์, นายภูวิทย์, พลเอกวิชิต ยาทิพย์, นายวิชัย ม่วงนอก.

โกด์ทัวร์มีชื่อขานเรียกว่า “นายปี” มาจากเชียงตุง ซึ่งจริงว่าชาย หลงแปง เป็นคน ไทยใหญ่ เพิ่งเรียนจบจากเชียงตุงมาใหม่ๆ หมดๆ และเพิ่งมารับจ้างทำงานเป็นงานแรก ได้แนะนำสภาพแวดล้อมในเมืองย่างกุ้งพอสมควร ในขณะที่รถบัสพาคณะมุ่งตรงไปยังสำนักงานของ ดร.ชินชุย เป็นการแนะนำเรียกน้ำย่อย ก่อนที่จะไปฉันทเพล เสร็จแล้วมุ่งหน้าต่อไปยังรัฐมอญ ชื่อเมืองไจท์ไท่ เพื่อนมัสการพระธาตุนันทะแขวน (บางที ได้ยินเขาเรียกว่า ไจท์ทีย) เขาแจ้งว่าการเดินทางถ้าใช้เส้นทางตรงไปใช้เวลาราว ๔ ชม. แต่คณะของเราจะล่องลงใต้ผ่านเลยพระธาตุนันทะแขวนลงไปก่อน และในขากลับจะย้อนกลับมาไหว้พระธาตุนันทะแขวน และแวะเยี่ยมชมเมืองหงสาวดี ก่อนจะมุ่งหน้ากลับเมืองย่างกุ้งแล้วเดินทางกลับไทย, รถบัสวิ่งออกจากสนามบินมาราว ๒๐ นาที ก็ถึงสำนักงานใหญ่ของ ดร.ชินชุย ชื่อ Zaykabar Company Limited ได้สังเกตเห็นและอักษรภาษาพม่าในระหว่างการเดินทาง เห็นแน่ชัดจนในคำบาสีว่า “สิริ” พม่าเขียนสะกดเป็นอังกฤษว่า Thiri ดูเขาจะออกเสียงอักษร ส ไม่ได้หรืออย่างไรไม่ทราบ แต่ไทยเราออกเสียงได้ว่า เป็น “สิริ”, คำอังกฤษที่เขียนชื่อเมืองหนึ่งว่า Thaton “ท่าตอน” คนไทยรู้จักกันในชื่อว่า เมืองสะเทิม หรือ สะเทิง มีชื่อเก่าคือสุธัมมปุระ เมืองคนปฏิบัติธรรมดี เคยถามคนมอญในไทยว่าเขาเรียกว่า “สุพินนคร” คำว่า “ท่าตอน” เมื่อได้ยินเสียงคนพูดบ่อยครั้งว่า เป็นบ้านลตึง มีลตึงเป็นปากน้ำทะเลเข้ามา ลตึง แปลว่า “คลองหรือแม่น้ำ” เป็นภาษาในตระกูลมอญ-เขมร ทำให้นึกถึงอำเภอลตึงพระขึ้นมัทนที ลตึงเป็น “คลองพระหรือแม่น้ำชักพระ” หรือจะเป็นลักษณะปากน้ำเข้ามา ต้องลองสอบถามผู้สันักตภาษาเขมรดุ เช่น คำว่า “ฉะเชิงเทรา ภาษาเขมรว่า “จะรังจะราว” ชื่อเต็มคือ “สะตึงจะรังจะราว ตลิ่งชัน”, สะตึงคือแม่น้ำบางปะกง,

คนสุรินทร์เรียกแม่น้ำว่าสตึง (เรียกน้ำว่าตึก) ส่วนคลองเรียกว่าโอ เช่นโอตราว แปลว่า คลองบอน” ได้ลองสอบถามคนฉะเชิงเทราว่าในเมืองฉะเชิงเทราที่ๆ มีตลิ่งชันอยู่ที่ไหน ? เขาว่าที่มีตลิ่งชันอยู่ที่ท่าลาด เป็นที่ชันมาก และอยู่ห่างจากวัดพระพุทธโสธรไปราว ๓๐ กิโลเมตร, น่าฉงนยิ่งขึ้นที่คนไทยออกเสียงชื่อแม่น้ำในพงศาวดารไทยรบพม่าว่า “แม่น้ำสะโตง” ที่สมเด็จพระนเรศวรพาไพร่พลข้ามแม่น้ำมา ในขณะที่กองทัพพม่าไล่ตามกระชิดมาข้างหลัง จึงประทับพระแสงปืนยิงข้ามแม่น้ำสะโตงถูกนายทัพชื่อนายสุกรรมาถึงแก่ชีวิต “สะโตง” คำนี้ดูจะเป็นคำเดียวกันกับ “สะเทิม หรือ สะเทิงหรือ Thaton” พอจะสังเกตเป็นข้อสรุปได้อีกอย่างหนึ่งคือ คนพม่าจะอ่านออกเสียงสะกดตัว น เป็น ง เช่น ชเวชิกอน พม่าสะกดว่า Shwe Zigon แต่คนไทยอ่านออกเสียงสะกดปากว่า “ชเวชิกง” (ชเว แปลว่า ทอง, ตรงกับคำว่า สุวรรณ ส่วนคนพม่าออกเสียงชเว เป็น “ชุย” อีก) ชเวชิกงจัดเป็นหนึ่งในห้าพุทธสถานสำคัญยิ่งในประเทศพม่า, อีกคำหนึ่งคือเมือง Hansar หรือ Hansawaddy อ่านว่า หันสาร์ หรือ หันสาร์วัตติ คือเมืองหงสาวดีนั่นเอง ถ้าจะไปเมืองนี้ จะต้องบอกชื่อให้ถูกต้องว่า “เมืองพะโค” ชาวพม่าจะรู้จักดีมากทันที ในหมู่คนไทยหรือมคฺคเทศก์เท่านั้นที่จะรู้ได้ว่า หมายถึงเมืองหลวงเก่าหงสาวดีที่คนไทยรู้จักกันดี

ก่อนถึงจุดหมายที่ฉันทพล ท่านเจ้าคุณพระเมธีธรรมาจารย์ (ประสาร) ได้พูดแนะนำว่า ในหมู่คณะของเรานี้ นอกจากพระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์ พระนักวิชาการ ญาติโยมสาธุชนที่ร่วมคณะมาแล้ว ยังมีผู้สื่อข่าวเช่นชื่อ สุกรี สุปลั่ง สำนักสื่อรอยเตอร์และสื่ออื่นๆ อีก ๒-๓ คนเดินทางร่วมคณะมาด้วย ดังนั้นเรื่องข้อมูลต้องระมัดระวังให้ดีและถูกต้องที่สุด

ในเมืองย่างกุ้ง สังเกตดูจะไม่ค่อยเห็นรถมอเตอร์ไซด์วิ่งวักไขว่กัน ดูเหมือนจะเป็นสิ่งข้อห้ามในเมืองหลวงเก่าแก่นี้ทีเดียว, แต่ในช่วงเช้าวันนี้ รถค่อนข้างติด ได้ยินมคฺคเทศก์เล่าว่า พระพม่าจะออกบิณฑบาตตั้งแต่เวลา ๖ โมงถึง ๑๑ โมงเช้า และฉัน ๒ มื้อเหมือนพระไทย, และได้แนะนำของขวัญติดมือในประเทศพม่าที่นิยมกันมากสำหรับเป็นของฝากกลับบ้านกัน คือแป้งตะนะคา, ชา และนม และพูดถึงสินค้าที่แพงและเป็นจัดเป็นของดีของพม่าคือ “หยกพม่า” ซึ่งมีเนื้อแข็งมาก และเป็นของแท้

ที่สำนักงาน ดร.ชินชุยได้กล่าวต้อนรับและแนะนำสถานที่คณะเราจะไปเยี่ยมชมในพม่ากัน ถ้อยคำต้อนรับก็จับใจว่า “ยินดีต้อนรับชาว มจร. และคณะ ที่เดินทางมาไหว้พระในประเทศไทย

พม่าครั้งนี้” และเล่าประวัติเจดีย์ชเวดากองว่า “มีสองคนพี่น้องพานิช มาสร้างเจดีย์ไว้เมื่อก่อน คริสต์ศักราช ๕๘๙ เนื่องจากพระพุทธเจ้าได้ทรงประทานพระเกศธาตุ ๘ เส้นให้แก่ตปุสสะ และภัลลิกะ”, ชาวพม่าชอบสร้างตำนาน และเขาสร้างมีหลักฐานดีเสียด้วย, ว่า “พระเกศธาตุ ๒ เส้นบรรจุไว้ที่รัฐยะไข่, อีก ๒ เส้นบรรจุไว้ที่เมืองสะเทิง, และสองคนพี่น้องนำพระเกศา ๔ เส้นมาบรรจุไว้ที่ชเวดากองแห่งนี้ ดังนั้นพระธาตุตากองจึงศักดิ์สิทธิ์มาก เพราะเป็นสถานที่ พระพุทธเจ้า ๔ พระองค์ คือ พระกกุสันธะ โภจนาคมนะ กัสสปะ และโคตมพุทธเจ้าได้นำเอา บริขารมาบรรจุไว้รวมกัน ณ ที่แห่งนี้ ในวันนี้คณะเราจะเดินทางลงใต้ไปไหว้พระธาตุอินทร์ แขนงหรือใจท์ทียะ และขากลับจะแวะไปชมเมืองหงสาวดี ก่อนจะกลับมาขึ้นเครื่องที่เมืองย่างกุ้ง”

ในเวลา ๑๐.๓๐ น. เดินทาง เพื่อไปฉันเพลที่สนามกอล์ฟ เป็นอาหารญี่ปุ่น แปลกดีเพราะ มาพม่าแทนที่จะได้ฉันอาหารพื้นเมืองแบบพม่า แต่กลับได้ฉันโอซารุสเป็นอาหารญี่ปุ่นไป ได้รับการแจ้งอย่างเป็นทางการอีกครั้งว่า “วันนี้ออกเดินทางผ่านเมืองหงสาวดี คือผ่านวังบุเรงนอง ไปก่อน แต่ที่หงสาวดีเป็นสถานที่สมเด็จพระนเรศวรเคยมาฝึกวิชา และเขาจะพาไป ชมสถานที่ ที่ทุกครั้งก่อนที่พระเจ้าบุเรงนองจะออกกรำศึกครั้งใด จะต้องมาอธิษฐานจิตที่ มหาเจดีย์ตรงจุดนั้นทุกครั้ง” ข้าพเจ้ามีจิตใจเลือนลอยไปถึงสองพ่อค้าพานิชชาวมอญ ที่เดินทาง ไปค้าขายที่เมืองคยา (เมืองพุทธคยาในขณะนี้) ได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าและขอถึงพระพุทธและ พระธรรมเป็นที่พึ่งที่ระลึก ที่เรียกว่า “ทิวาจิณะ” คือถึงที่พึ่งทั้งสองเป็นสรณะสูงสุดในชีวิต เพราะ ในขณะนั้นพระสังฆรัตนะยังไม่บังเกิดขึ้นในโลก, เมื่อกราบลาเดินทางกลับบ้านเกิด พระพุทธเจ้า ทรงประทานพระเกศาเป็นที่พึ่งให้ จึงเป็นปฐมเหตุเรื่องพระเกศธาตุเสด็จมาอยู่ในเมืองสุวรรณภูมิ เคยได้ยินเรื่องราวทางโบราณคดี โดยเฉพาะจากหนังสือที่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ที่ ทรงอ้างถึงหลักฐานว่าสุวรรณภูมิอยู่ที่ไหน และระบุว่าพม่าอ้างว่าอยู่ที่เมืองสะเทิมหรือสะเทิง ส่วน ไทยก็ต้องว่าอยู่ที่ไทย จิตคิดแวบขึ้นมาทันที เป็นคำถามในใจว่า “เมืองสะเทิมอยู่ที่ไหน สุวรรณภูมิ ก็อยู่ที่นั่น” อยากไปดูหลักฐานว่าเขามีอะไรสนับสนุนแนวความคิดนี้บ้าง ตอนนี้รู้แค่พม่าเมือง สุวรรณภูมิอยู่ในเมืองสะเทิม รัฐมอญ และพระพุทธเจ้าเคยเสด็จมา หลังจากนั้นอีก ๑,๖๐๐ ปีให้ หลัง ในสมัยพระเจ้าอนรุทธะ หรือพระเจ้าอนโรธา ได้เคยกรีธาทัพมารบชนะพวกมอญเมือง สะเทิม แล้วรับเอาวัฒนธรรมพระพุทธศาสนาเถรวาทไปไว้ในเมืองพุกามประเทศ เมืองสะเทิม รัฐมอญล่มสลายแล้วเพราะน้ำมือของพระเจ้าอนรุทธะ จะเป็นผลกรรมอันนี้หรือเปล่าหนอ? ที่

ต่อมาพุกามประเทศถึงกาลล่มสลาย เพราะกองทัพกุบไลข่านจากมองโกลเข้ามารุกรานอธิปไตย แต่ก่อนพุกามจะล่มสลาย ยังได้ส่งทอดสืบทอดวัฒนธรรมมอญ และวัฒนธรรมพระพุทธศาสนา ไปสู่ดินแดนต่างๆ ในแหลมทองแห่งนี้

ใจอีกแฉกหนึ่ง เกิดสงสัยคำว่า “ไจ้ที (Kyaik-Htee)” หมายถึงอะไร วินิจฉัยว่า คงมาจากคำบาลีว่า “เจติหรือเจติยะ” หรือทางเลือกที่สองคือมาจากคำว่า “ธาตุ” แต่เสียงมอญออกสำเนียงเป็น “ไจ้ที” ตรงกับคำพม่าว่า เจติ (zedi, chedi) นั่นเอง ข้าพเจ้าเชื่อในความเห็นแรกมากกว่า ได้ยินเรื่องราวว่าพระเจ้าอนुरुทธะมาสร้างเจติย์ไจ้ทีโขงไว้ เป็นจุดที่พระฤๅษีมียชื่อเสียงอีกคนหนึ่งมาอยู่อาศัย และในดินแดนแห่งนี้ฝนฟ้าจะตกลงมาไม่เป็นอันตรรายใดๆ จะมีดอกไม้บานสะพรั่งทุกที่ทุกหนทุกแห่งตลอดไป ในช่วงเช้าเมื่อตื่นขึ้นมา จะเห็นต้นไม้มีผลไม้ออกทั้งต้น ดั่งต้นกล้วยพฤษ์ นับเป็นดินแดนมหัศจรรย์แท้ ประวัตินี้พระเกศธาตุของพระพุทธเจ้าทั้งหลายในรัฐมอญและดินแดนแถบนี้ มีเรื่องเล่าเป็นเรื่องเป็นตำนานในพม่าว่า ในพรรษาที่ ๘ พระพุทธเจ้าเสด็จมาดินแดนสุวรรณภูมิคือรัฐมอญ มีพระฤๅษี ๖ ตน และยักษ์สองตนพี่น้อง รวมกัน ๘ ตน มาเข้าเฝ้าพระพุทธองค์ และพระองค์ได้ทรงประทานพระเกศธาตุให้ฤๅษีและยักษ์เหล่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระธาตุเจติย์ไจ้ทีโขงก็เป็นหนึ่งในแปดแห่งที่บรรจุพระเกศธาตุนั้นไว้

มักคุเทศก์ได้เล่าถึงประวัติพระธาตุอินทร์แขวนอย่างสังเขปเรียกน้ำย่อยก่อนว่า เมื่อพระฤๅษีรับพระเกศธาตุไปจากที่รัฐมอญแห่งนี้แล้ว เป็นเหตุให้คนพม่าให้ความเคารพนับถือมาก และยังพูดถึงท่านหลวงพ่อสยาดอไจ้ทีโขงปัญญาที่ปะ พระวิปัสสนาจารย์ชาวมอญที่ไปอยู่ที่ไหนก็ตาม จะมีผู้คนจากทั่วสารทิศเดินทางมากราบไหว้บูชาเป็นจำนวนมากมาย หลวงพ่อเป็นพระสงฆ์ที่สร้างวัดและบูรณะปฏิสังขรณ์เจติย์ต่างๆ ไว้ถึง ๔๐๐ กว่าแห่ง และเล่าประวัติของ ดร.ชินชุย ว่าในสมัยยังเป็นคนหนุ่ม ไม่มีเงินติดตัวเลย ดร.ชินชุยได้ไปกราบไหว้หลวงพ่อสยาดอฯ ได้ให้พรโดยตบที่ข้างหลังแรงๆ ปัจจุบัน ดร.ชินชุยมีเงินทองใช้ไม่เคยขาดมือ ในวันหนึ่งๆ มีเงินทำบุญถึง ๕๐๐ เหรียญดอลลาร์ เช่นเมื่อวานนี้เองได้เดินทางไปยังรัฐยะไข่ ไปทำบุญผ้าตัดตาให้ประชาชนมากกว่า ๔๐๐ คน, ในการทัศนศึกษาของคณะ มจร. ครั้งนี้ ท่าน ดร.ชินชุย ลาหยุดงานหมด จะไปกับคณะเราทุกที่ทุกแห่ง จนกว่าคณะจะเดินทางกลับไทย รวมเดินทาง ๗ ก้าวนับว่าเป็นมิตร เดินทาง ๑๔ ก้าวนับว่าเป็นสหาย แต่นี่จะเดินทางตลอดคือหลังจากผ่านไปเมืองหงสาวดี ตรงไปไจ้ทีโขง จากไจ้ทีโขง จะไปยังรัฐคะชินและเมาะละแห

ม่ง (เมาะลำเลิง) แล้วย้อนกลับมาไหว้พระธาตุนิทร์แขวน ซึ่งมีเรื่องเล่าเป็นตำนานว่าสมัย พระพุทธองค์ยังทรงพระชนม์อยู่ ได้เคยเสด็จมาจำพรรษาอยู่ถึง ๗ วันที่นั้น พระองค์ได้ประทาน พระเกศาให้ ๗ เส้น... ได้หยิบหนังสือโปรแกรมนเดินทาง มีรูปภาพการบูรณะเจดีย์ต่างๆ ของ แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุดซึ่งเดินทางมาร่วมบุญด้วย แสดงว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์มากแห่งหนึ่ง, ก่อน คณะเราจะตรงไปยังวัดของท่านสยาดอ คณะจะเดินทางตรงไปไหว้พระเจดีย์เมี้ยะตะเปก (Mya-Tha Beik Pagoda) ก่อน เพราะเป็นจุดสำคัญทางประวัติศาสตร์พระพุทธรูปศาสนาในพม่า มากอีกแห่งหนึ่ง ในสมัยก่อนยังไม่มีคณะทัวร์ใดเดินทางไปถึงได้เลย แต่หลังจากท่านสยาดอได้ ขอไปดำเนินการสร้างถนนหนทาง มีเส้นทางเล็กๆ พอเดินทางเข้าไปถึงได้ และได้พูดคุยถึง สรรพคุณหลวงพ่อสยาดอว่า หลวงพ่อตื่นตี ๔ ตี ๕ แล้วลุกขึ้นมาแสดงธรรมโปรดชาวพุทธทุก วันๆ ใครมีปัญหาอะไรอยากถาม หลวงพ่อสามารถตอบได้หมด มีชาวอังกฤษหันมานับถือพุทธ และศรัทธามาขอบวชเป็นพระเป็นเณร ยอมเป็นลูกศิษย์หลวงพ่อบุคคลหลายสิบคน ในวันนี้คณะเรา จะไปฟังเทศน์จากหลวงพ่อกัน และหากจะเรียนถามปัญหาอะไรกับหลวงพ่อสยาดอบ้างก็ได้ ถือ ว่าเป็นวันฟ้าเปิดโอกาสให้แล้ว

มักคุเทศก์ได้เล่าว่า ในวันพรุ่งนี้จะพาคณะไปไหว้เจดีย์ที่ถ้ำอกกุน ซึ่งตั้งอยู่ในรัฐคะชิน ของกะเหรี่ยง (ว่าใกล้กับอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก) มีถ้ำเป็น ๑๐ ถ้ำ ซึ่งสร้างในสมัยพุกาม มี เรื่องราวปรากฏอยู่ในถ้ำให้เรียนรู้มากมาย หลังจากนั้นจะพาคณะไปพักที่ชอกะบินในวันที่ ๑๕ มกราคม พอฉันเช้าเสร็จแล้ว จะพาไปไหว้พระธาตุนิทร์แขวน เมืองพะอัน เสร็จแล้วจึงตรงลง ไปยังเมืองเมาะลำเลิง เข้าชมวัดของหลวงพ่อสยาดอวินเซ่ง แล้วเดินทางย้อนกลับ ลงไป เทียวไหว้พระธาตุนิทร์แขวน พร้อมพระธาตุ ๑๐๑ เจดีย์ จึงจะไปค้างคืนที่วัดพระธาตุนิทร์แขวน ในคืนวันที่ ๑๖ มกราคม ให้ไหว้กราบพระจนอิ่มใจชื่นใจ เพราะพักค้างที่วัดพระธาตุนิทร์แขวน ทั้งในช่วงที่เดินทางถึงใหม่ๆ ในช่วงกลางคืนจนถึงรุ่งเช้าอยู่วัดพระธาตุนิทร์แขวนนี้ พอฉันเช้า แล้วจึงจะเดินทางกลับเมืองย่างกุ้ง ตัวท่าน ดร.ชินชู่เองว่าไม่เคยเดินทางไปไหนไกลๆ รวม ๔ ปีแล้ว บางแห่งไม่เคยไปเลย จะหาโอกาสไปไหว้พระธาตุนิทร์แขวน หลังจากไหว้พระธาตุนิทร์แขวน เสร็จ จะเดินทางกลับไปไหว้พระมหาเจดีย์ชเวดากองที่ย่างกุ้ง แล้วส่งกลับไทย

ที่พม่ามีพระธาตุมากมายสุดคณานับ ที่ระบุว่าเก็บรักษาอยู่ใน “พุกามประเทศ” ที่คนพม่า เรียกว่า “เมืองปะกัน” มากกว่าที่นี้คือรัฐมอญเสียอีก ทั้งๆ ที่เมืองสุวรรณภูมิแห่งนี้ เป็นสถานที่

สำคัญที่พระพุทธเจ้าประทานพระเกศาตุไว้ ๖-๘ เส้น พระพุทธองค์เสด็จมาสุวรรณภูมิถึง ๒ ครั้ง, ครั้งแรกประทานพระเกศาไว้ ๒ เส้นที่เมืองสุวรรณภูมิแห่งนี้ตามตำนานเรื่องพ่อค้า ๒ พานิชพี่น้องนั้น และในพรรษาที่ ๘ พระพุทธองค์ได้เสด็จมาประทานพระเกศาตุไว้ถึง ๖ เส้น รวมเป็น ๘ เส้น คือใน ๖ เส้นนั้นได้ให้ยกษ์สองตนพี่น้อง เอาไปบรรจุ, ๒ เส้นที่พระธาตุ ไร่ทิโอง ซึ่งกาลเวลาผ่านไปมาถึง ๔๐๐ ปี มีหินใหญ่ก้อนหนึ่ง คนแยกแบ่งออกไม่ได้ และว่า พวกเรา มจร. จะเป็นคณะแรกที่เดินทางไปถึงวัดไร่ทิโอง ชมสิ่งมหัศจรรย์นี้

เมื่อพูดถึงพระพุทธศาสนาในพม่า ท่าน ดร.ชินชุย ตำแหน่งเป็นประธานชาวพุทธ ได้ระบุจำนวนพระสงฆ์ว่ามีถึง ๕๐๐,๐๐๐ รูป (ภาพรวมจำนวนพระสงฆ์เขามากกว่าประเทศไทย) มีชาวพุทธในกลุ่มของท่านเองจำนวนถึง ๑๐ ล้านกว่าคน และระบุว่าพวกเรามีเชื้อสายชาวพุทธ เหมือนกัน ถึงผ่านมาหนึ่งพันปี มีชาวอังกฤษเข้ามาปกครอง เป็นเหตุทำให้พระธาตุสูญหายไป บ้าง แต่ก็ยังมาปรากฏอยู่ที่เจดีย์ไร่ทิโอง และท่านสยาตอ มีเจโตปริยญาณ? รู้ใจคนว่าจะพูดอะไร

พระพรหมบัณฑิต อธิการบดี มจร. กล่าวตอบว่า “ขอเจริญพร ดร.ชินชุย คณะเรามีผู้นำชาวพุทธจากที่อื่นมาด้วย มาพร้อมกันเลย, เฉพาะจากฝ่าย มจร. มีรองอธิการบดีและผู้ช่วยอธิการบดีมาในคณะนี้ เราโชคดีที่จะได้ท่านมาเป็นไกด์นำทางให้คณะเรา เบื้องแรกขอแนะนำ คณบดีของเราก่อนว่ามีใครบ้าง, คณะอื่นๆ มีแม่ชีคันทน์นีย์ เสถียรสุด แห่งเสถียรธรรมสถาน, พลเอก วิชิต ยาทิพย์, และผู้บริจาคให้การอุปถัมภ์สำคัญ คือนายศักดิ์ชัย-คุณสุดาวรรณ เตชะไกรศรี คณะเราเคยเดินทางมาพม่า เมื่อคราวประเทศพม่าเกิดภัยพิบัติจากพายุไซโคลนนาร์กิส เมื่อปี ๒๐๐๘ เราเดินทางมาโดยได้รับความมีน้ำใจของท่าน ดร.ชินชุย ช่วยประสานงาน ผ่านท่าน พลเอกวิชิต ยาทิพย์ นับเป็นครั้งแรกที่เราได้ทำงานร่วมกัน และเดินทางร่วมกับแม่ชีคันทน์นีย์นำสิ่งของบริจาคมากันในคราวพายุ นาร์กิสปี ๒๐๐๘ นั้น ที่สำคัญคณะเราได้นำสิ่งของไปบริจาคให้ถึงที่เลย เพราะอาศัยท่าน ดร.ชินชุย หลังจากนั้นได้พบกันอีกประปราย ตอนที่ท่านเดินทางบินไปไทย นำผู้คนไปรักษาที่เมืองไทย ท่าน ดร.ชินชุยได้ร่วมกับพระอาจารย์สยาตอไร่ทิโองทำงานหนักมาก เน้นการทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ ดังเป็นที่ทราบกันดี จน มจร. ได้มอบปริญญา กิตติมศักดิ์ถวายให้เมื่อปี ๒๕๕๖ จึงนับว่าท่าน ดร.ชินชุยเป็นส่วนหนึ่งของ มจร. ทำให้เรามาในครั้งนี้มีความรู้สึกเหมือนมาบ้านเราเอง เมื่อได้เห็นรูปถ่ายของท่าน ดร.ชินชุยกับอธิการบดี มจร.

และพลเอกวิชิต ยาทิพย์ ในฐานะเป็น มจร. และเป็นชาวพุทธทำบุญร่วมชาติ ตักบาตรร่วมกันกันมา เพราะเคยทำบุญร่วมกัน จึงเป็นวาระแห่งความสุขมาก ถึงเราจะได้อยู่ด้วยกันเพียงแค่ ๓-๔ วันก็ตาม จึงขอกล่าวอนุโมทนาในนามของคณะ มจร. ที่รู้สึกดีใจ และขอชื่นชมยินดีที่เห็นท่าน ดร.ชินชุยทำงานที่บริษัทแห่งนี้ และจะไปพาคณะเราไปถวายเพลที่สนามกอล์ฟ ซึ่งเห็นรูปภาพแล้วมีเนื้อที่กว้างใหญ่ไพศาลมาก แต่จะไปดูให้เห็นกับตา ว่าใหญ่โตมากเพียงไรถึง ๕,๐๐๐ เอเคเตอร์ (ราว ๑๕,๐๐๐ ไร่) จัดเป็นนิคมอุตสาหกรรม มีการพัฒนาบ้านที่อยู่อาศัย และเป็นศูนย์การค้าสำคัญ ที่เรียกว่า Housing and commercial development of Mingalardon Garden City in Yangon”

หลังจากจบคำปราศรัยแล้ว, ดร.ชินชุย ได้มีจิตศรัทธามอบของขวัญ ที่จัดว่าเป็นสมบัติของประเทศพม่าทีเดียว เรียกว่าเป็นความงาม ๕ ประการ มอบเป็นของขวัญให้อธิการบดี สิ่งนั้นคือวัตถุชนิดหนึ่งที่มี ๑.หัวเป็นพญานาค ๒.มือเป็นม้า ๓.ปีกเป็นนก ๔.ตัวเป็นงู ๕. หางเป็นปลา รวมของขวัญ ๒ ชิ้น ที่จะขอเรียกว่า ปัญจรูปะ เป็นสัตว์ประหลาด แปลว่า “รูป ๕ ประการ” สัญลักษณ์ที่แสดงถึงมิตรภาพระหว่าง ๒ ประเทศ จะ “ไปโลด” จนโชติช่วงชัชวาล

เมื่อมาถึงที่แล้ว มีโอกาสเพียงน้อยนิด ก็เข้าไปชมบริษัท Zaykabar Company Limited สำนักงานที่มีเจดีย์สร้างใหม่, พุทธสถานจำลองที่สวยวิมุตติสุข ๗ วัน, และได้เข้าไปไหว้พระด้านขวามือก่อน เดินเข้าไปภายในเจดีย์ใหญ่ ที่มีจิตรกรรมฝาผนังเรื่องพุทธประวัติ มีพระอรหันต์ ๒ องค์ และที่สถานด้านนอก ได้จำลองเหตุการณ์สวยวิมุตติสุขตลอด ๔๙ วัน ทั้งนี้ ท่านอธิการบดีได้สั่งให้ฝ่ายประชาสัมพันธ์บันทึกเก็บเรื่องราวและสถานที่ไว้ครบถ้วน จึงออกเดินทางไปฉันเพลที่สนามกอล์ฟพมิงคลาดอน ซึ่งเป็นสถานที่กว้างใหญ่ไพศาล สมคำเล่าลือสวยงามมากทีเดียว หลังจากฉันเพลเสร็จแล้ว จึงได้เริ่มออกเดินทางในเวลา ๑๒.๑๗ น. อธิการบดีได้เปลี่ยนจากรถยนต์มาขึ้นรถบัสกับคณะ มจร. และได้บรรยายถวายความรู้เรื่องพม่าศึกษา ในขณะที่เดินทางตรงไปรัฐมอญ ตาจะหลับก็ไม่หลับ เพราะเป็นเวลาหลังเที่ยง บ่ายคล้อยแล้ว แต่ได้ยินเสียงแว่วๆ ของอธิการบดีว่า “สายพม่าเน้นเรื่องพระเกศธาตุ ส่วนศรีลังกาเน้นเรื่องพระบรมสารีริกธาตุหรือพระอัฐิธาตุ” และจดบันทึกที่ได้ยินได้ฟังมาว่า

ดร.ชิน ส่วย ได้สร้างเจดีย์ศักดิ์สิทธิ์ที่มีหัวประเทศพม่า จำลองมาไว้ที่สำนักงานแห่งนี้ ที่เจดีย์ตรงกลางเป็นเจดีย์จำลองชเวดากอง (ตะเกิง) ที่บุด้วยทองคำ สูง ๙๙ เมตร เก้าแก่ที่สุด

ในโลก อายุ ๒,๖๐๐ ปี (นับถึงปี พ.ศ.๒๕๕๕) และเป็นที่ยอมรับพระเกศธาตุ เมื่อ ๒ ปีที่แล้วมีการฉลอง ๒๖๐๐ ปีแห่งการตรัสรู้ ถึงตอนนี้ นับเป็น ๒๖๐๒ ปี เจดีย์ตากองหรือตะเกิงสร้างขึ้นหนึ่งปี หลังการตรัสรู้โดยประมาณ ในขณะนั้นยังไม่มีประเทศพม่า ไม่มีประเทศสยาม มีพ่อค้าสองคนพานิชเมื่อได้ถวายภัตตาหารแด่พระพุทธเจ้าและปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะ (นับถือพระพุทธเจ้าและพระธรรมเจ้า) เรียกว่าทวิวากกะ เมื่อจะกราบลากลับบ้านเกิดเมืองนอนนั้น พระพุทธองค์ได้ทรงลูบพระเกศา และมอบเป็นของขวัญที่ระลึกนับได้ ๘ เส้น เป็นอุบัติเหตุแห่งพระเจดีย์ในพุกามประเทศ เหตุการณ์ช่วงนี้ถึงในคัมภีร์ไม่ได้ระบุไว้ แต่สายพม่ายืนยันว่าเป็นดินแดนสุวรรณภูมิที่เป็นบ้านเกิดของพ่อค้าพานิชทั้งสองนั้น เมื่อพ่อค้าได้พระเกศธาตุมา เดินทางกลับภูมิลำเนาด้วยความปีติยินดียิ่ง ได้แสดงแก่เจ้าเมือง มีเรื่องกล่าวขานว่าเกิดปาฏิหาริย์มีแสงฉัพพรรณรังสีออกมา จึงบรรจุเกศธาตุไว้ที่เนินแห่งหนึ่งและสร้างเจดีย์ครอบไว้ ซึ่งเป็นเจดีย์ที่ยี่สิบบริวารของพระพุทธเจ้า ๓ พระองค์ก่อน คือของพระกกุสันธะ พระโคตมโคณิน พระกัสสป และมาบรรจุพระเกศธาตุของพระโคตมอีก รวมเป็น ๔ พระองค์ ได้สร้างบรรจุไว้ที่เนินเขาที่ดินแดนสุวรรณภูมิเป็นถิ่นของชนชาติมอญอยู่อาศัยมาก่อน เมืองถิ่นนั้นมีชื่อเรียกว่า “ท่าดอน หรือสะเทิม” เรียกเป็นบาลีว่า “เมืองสุธรรมาวดี หรือสุธัมมปุระ” ก่อนที่ชนชาติพม่าจะเข้ามาปกครองอยู่ที่ถิ่นตามแม่น้ำสะเทิมแห่งนี้, เหมือนแม่น้ำโขงมีชนชาติลาวเขมรออยู่, ส่วนคนไทยสายหนึ่งอพยพมาจากน่านเจ้ามาตั้งอาณาจักรที่สุโขทัย ขอนี้พ่อฟังในราชการได้ ส่วนหลักฐานที่ว่าคนไทยมาจากเทือกเขาอัลไต ถือว่าเป็นเรื่องเหลวไหลลึนดี แต่ในแถบดินแดนด้านนี้สมัยเมื่อก่อนที่ชนชาติพม่าจะเข้ามาอยู่ เคยมีชนชาติโบราณที่เรียกว่ามอญเคยอยู่ก่อนเป็นสิ่งที่ฟังได้เช่นกัน

เผ่าชนพม่าเป็นเชื้อสายทิเบต พูดภาษาจีนทิเบตมาจากเทือกเขาหิมาลัย คงเดินทางผ่านมาจากน่านเจ้าเหมือนกัน เป็นพวกที่พูดภาษาใกล้เคียงกับภาษาทิเบตมาก เมื่อเข้ามาอยู่ในถิ่นที่ของชนชาติมอญอยู่มาก่อน ในช่วงนี้ที่พระเจ้าอโศกมหาราช ได้จัดส่งพระโสณะและพระอุตตระให้เดินทางมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สุวรรณภูมิ ซึ่งเขากล่าวอย่างหนักแน่นว่าที่แถวบริเวณเมืองสะเทิม

ในพม่ามีมหาราชพระองค์สำคัญ ๓ พระองค์ คือ ๑. พระเจ้าอนุรุทมหาราช ในสมัยอาณาจักรพุกาม ตั้งราชธานีอยู่ริมแม่น้ำอิรวดี เป็นเมืองที่สถาปนาโดยพระองค์ ภายหลังจากที่ไปรบชนะมอญที่เมืองสะเทิม แล้วรับเอาวัฒนธรรมมอญมาใช้ เมื่อราวปี พ.ศ. ๑๖๐๐, ๒. พระเจ้าบุเรงนองมหาราช ครั่งมีหงสาวดีเป็นเมืองหลวง, ๓. พระเจ้าอลองพญา

สุโขทัยของเราตั้งราวปี พ.ศ. ๑๘๐๐ ในขณะที่วัฒนธรรมเขมรเป็นพระพุทธศาสนา มหายานและฮินดู ส่วนวัฒนธรรมมอญ-พม่าเป็นพระพุทธศาสนาเถรวาท เมื่อพระเจ้าอโนรุธ มหาราชรบเอาชนะมอญ ที่เป็นอาณาจักรทวารวดีได้ เมื่อชนะแล้วก็อยู่มาได้ราว ๒๐๐ ปี อาณาจักรล่มสลายเพราะกบฏไหล่ชาน เชื่อชาติเผ่ามกโกล ในขณะที่สุโขทัยได้ผนึกกำลังเชื่อมผูกมิตรระหว่าง ๓ พระสหาย คือพระเจ้ารามคำแหง พระเจ้าจាំเมืองและพระเจ้าเม็งราย เพื่อช่วยกันต่อต้านกบฏไหล่ชานจนสำเร็จไม่เสียอิสรภาพตกเป็นเมืองขึ้น ในขณะที่เมืองยูนนานแตกพ่าย และกบฏไหล่ชานตีถล่มมาถึงเมืองพุกาม ต่อมาเจ้าเมืองมอญได้ลูกเขยของพระเจ้ารามคำแหงชื่อ มะกะโทเป็นปฐมกษัตริย์มอญใหม่ ที่เห็นเจดีย์มีหงส์เป็นสัญลักษณ์ เป็นสัญลักษณ์ของวัฒนธรรม หงสาวดี มะกะโทท่านมีชื่อว่าวาเรรุ ซึ่งอยู่ได้มาราว ๒๐๐ ปีก็ล่มสลายลง เพราะพระเจ้า บุเรงนอง เป็นเหตุให้มอญย้ายเมืองหลวงมาเกาะตะมะที่เคยเป็นเมืองหลวงของรัฐมอญ ไปอยู่ หงสาวดี, มะกะโท ในราวปี พ.ศ.๑๘๓๐ มีเมืองหลวงอยู่ที่เกาะตะมะตั้งอยู่ในโซนเดียวกับ เกาะลำเลิง ซึ่งย้ายเมืองหลวงมาอยู่หงสาวดี มีกษัตริย์หญิงคนแรกที่สร้างเจดีย์ตะเกิงให้สูงขึ้น ชื่อพระนางเซ็งสอญ มาสร้างเจดีย์ครอบสูงขึ้นไปถึง ๔๐ เมตร ซึ่งต่อมาวงศ์ของพระเจ้าอลองพญาได้ มาสร้างให้สูงเพิ่มขึ้นอีกเป็น ๙๙ เมตร ชนชาติมอญมีกษัตริย์หญิงที่ยิ่งใหญ่ ๒ พระองค์คือ พระนางเซ็งสอญ และอีกพระองค์หนึ่งชื่อพระนางจามเทวี ซึ่งไทยตีความว่าพระนางจามเทวีเป็น เขมร เป็นการตีความที่ผิด ทางพม่ายืนยันว่าพระนางจามเทวีเป็นมอญ

พระนางเซ็งสอญเป็นกษัตริย์อยู่แค่ ๗ ปี ไม่มีลูกชาย มีแต่ลูกสาว จึงไปนิมนต์ พระธรรมเจดีย์ให้ลาสิกขามาครองอาณาจักรมอญ มาสร้างระฆังใหญ่ที่สุดแขวนอยู่ที่ตะเกิง พระเจ้าธรรมเจดีย์มีลูกสืบวงศ์ต่อมา จนถึงรบแพ้แก่พระเจ้าบุเรงนอง คือสอพิณยาที่มาครอง เกาะตะมะเป็นขุนศึกของหงสาวดี รบแพ้เมื่อปี พ.ศ. ๒๐๔๐ เพราะบุเรงนองตีอยุธยาได้ในปี พ.ศ. ๒๑๑๒, บุเรงนองชนะมอญอย่างเด็ดขาด บุเรงนองมาจากรัฐตองอู มีพระพี่เขยคือตะเบ็ง ชะเวตี้ เมืองแปรเป็นรัฐไทยใหญ่ อยู่ในรัฐฉานภาคเหนือได้ถูกผนวกเป็นพม่าในยุคสมัยบุเรงนอง นี้เอง, ตองอูเป็นพม่า ย้ายเมืองหลวงมาอยู่หงสาวดี พม่าเราเรียกว่าพวก “ม่าน” เมื่อปราบมอญ ได้แล้ว พม่าเรียกมอญว่า “ตะลาน” แต่คนไทยเพี้ยนมาเรียกว่า “ตะเลง” ดังพระราชนิพนธ์ ของกรมสมเด็จพะปรมาณูชิตชิโนรส ที่แต่งเรื่อง “ลิขิตตะเลงพ่าย” เมื่อรบชนะมอญแล้ว เมืองหลวงของพม่ามาอยู่ที่เมืองพะโคหรือหงสาวดีของมอญ และพวกมอญก็ต้องถอยร่นลงมา

ทางใต้ ในยุคสมัยพระเจ้าอลองพญา ราชวงศ์คองบองได้ปราบมอญอีก เมื่อเข้ามาตีอยุธยา ตั้งทัพที่หน้าวัดพระเมรุราชิการาม ซึ่งเป็นวัดพม่าสร้าง ตั้งปืนใหญ่ยิงถล่มกรุงศรีอยุธยา ลูกปืนใหญ่ไม่ตกที่หน้าวัดพระเมรุเลย การไปไหว้พระเจดีย์ต่างๆ ล้วนอยู่ในเขตมอญทั้งนั้น, มอญ ย้อนหลังไปถึงมะกะโทที่เป็นลูกเขยของพระเจ้ารามคำแหงสมัยสุโขทัยของเรา มีคัมภีร์สำคัญเป็นหลักในการปกครองคือคัมภีร์พระธรรมศาสตร์

ในครั้งนี้นะ มจร. จะมีโอกาสเข้าไปได้ถึงเมืองสะเทิม มีรถทหารตำรวจนำหน้าและป้องกันข้างหลัง ได้เพราะอาศัยบารมีของ ดร.ชิน ชูย ที่อำนวยความสะดวกทุกอย่างในการเดินทาง, ไทยมีโครงการร่วม (ถ้าไม่สะดุด) พัฒนาเส้นทางท่าเรือน้ำลึก-ทวาย-มะริด ไปทะเลที่ดานัง เวียดนาม, รถบัสเรามีรถทหารตำรวจนำหน้า ๕ คัน เส้นทางระหว่างย่างกุ้งไปหงสาวดี เป็นเส้นทางดีตลอด มีป้ายบอกกิโลเมตรชัดเจน

ได้สอบถามข้อมูลจากพระมอญในเมืองไทย เช่น พระเทพสุธี วัดนิมมานรดี เจ้าคณะภาค ๑๔ และพระมหาสุชาติ ป.ธ.๙ เจ้าคณะอำเภอสังขละบุรี ถึงคำในภาษามอญ-พม่าที่สงสัย, ได้ความว่า Kyaik แปลว่า “พระ” เป็นภาษามอญ ออกเสียงว่า “อยาก” ตรงกับคำพม่าว่า “พญา” แปลว่า “พระ” คนมอญเรียก “พระสงฆ์, พระเจดีย์, พระพุทธรูป” ว่า “อยาก” หมด อยาก ตรงกับคำว่า “ใจ้หรือ ใจก์”, ภูเขาไกรลาสออกเสียงมอญว่า “ไกลัด”, ส่วนเจดีย์สามองค์ อยู่ในเขตไทย (ด้านภูมิศาสตร์ไม่น่าจะใช่) ซึ่งคนไทยเรียกว่าด่านเจดีย์สามองค์ แต่คนมอญเรียกว่า “พญาตองซู” คือ “ซู” พม่าแปลว่า “๓” และ “ตอง” แปลว่า “กอง” ภาษาพม่าจึงตรงกับเจดีย์ ๓ กองหรือ ๓ องค์, พระโสภณกาญจนารณ (ทอมสันต์ ทองเปราะ, คนไทรโยค กาญจนบุรี) ว่าในวิชาที่เรียนใน Buddhist Studies ได้อธิบายถึงคำว่า “ใจ้” แปลว่า “เจดีย์หรือสถูป”, จากด่านเจดีย์สามองค์ไปเมืองเย รัฐมอญ ราว ๑๐๐ กม. และไปเมือง “ทันบูชายัต” ก่อนถึงมะละแหม่ง (ภาษามอญ ที่เพี้ยนเสียงมาจากมอญ) ว่า “เมาะ” แปลว่า “ตา” เมาะตะมะ แปลว่า “ตาสว่าง” และ “เมาะลำเลิง แปลว่า “ตาเสีย”

สังเกตเห็นเขาเขียนอักษรคือ “ใจก์ทีโย” ว่า “ใจก์หรือใจ้” คือ “พระ”, ทีโย มาจากภาษามอญว่า “เซาะเยอ” คือ อิลิ ฤๅษี + เยอ แปลว่า “ทูนไว้” รวมความว่า “เจดีย์ที่พระฤๅษีทูนไว้” ตรงกับคำไทยว่า “พระธาตุอินทร์แขวน”, คำว่า รัมมัง ภาษามอญออกเสียงเป็น “ธอมมอย”, ส่วนคำว่า ใจก์ทีเซา/ซง, และเมืองใจก์ไท้ เป็นภาษาพม่ายังหาคำแปลไม่ได้ รวม

ทั้งคำว่า Zin Kyaik, ได้สอบถามว่า ตะเลง (ลิเรียม) หมายถึง “มอญ” เป็นคำที่พม่าเรียกมอญว่า “ตลาย” แต่คนไทยกลับออกเสียงเพี้ยนเป็น “ตะเลง” ว่าเป็นคำเชิงดูหมิ่นเหยียดหยาม เหมือนคนไทยเรียกจีนว่าเจ๊ก, คำว่า “วัด” มอญเรียกว่า “เก”, เจดีย์หรือเจตได้ออกเสียงมอญว่า “เจ-ต้อย” คือสระอิ เป็นสระ “ออย” สรุปว่า ไจก์=กุยา กุหรืออุยา=พระ, เจดีย์, พุทธรูป ส่วนภาษาพม่า “พญา” = “พระ” หรือพระจะแปลว่า “เจดีย์” ก็ได้

คณะ มจร. เดินทางเข้าเขตมอญที่เมืองพยาจี (Payagi) เห็นคำ “ลัวดี” เขียนว่า “มิงคลาบา” และได้เรียนรู้คำพม่านิดหน่อยเช่น กินข้าวว่า คำมินชา, น้ำ ว่าเย, น้ำแข็ง ว่ายิเย, ขอบคุณ ว่าเจชู เป็นต้น, วัดของพวกไทใหญ่ในรัฐฉานมีพยานาคเป็นสัญลักษณ์ ส่วนวัดในพม่าและมอญมีหงส์เป็นสัญลักษณ์ โดยมากจะเห็นหงส์คู่, คณะเราได้เดินทางเข้าเขตเมืองวอเหมียว หลังจากผ่านเมือง พยาจี ที่แปลว่าพระพุทธรเจ้าหลวง เป็นพวกมอญแล้ว ในเวลา ๑๓.๕๓ น. คณะเราตั้งที่บอกแล้วว่าในเที่ยวขาไปนี้รถจะไม่วิ่งผ่านเมืองหงสาวดี ใช้ทางเลี่ยงเมืองเป็นเส้นทางใหม่ เพื่อมุ่งตรงไปยังเมืองบิลิน (Belin) ในรัฐมอญก่อน ข้อมูลพม่าเป็นประเทศในอาเซียน ๑๐ ประเทศที่มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ ๒ กล่าวคืออินโดนีเซียเป็นอันดับหนึ่ง, พม่าเป็นอันดับสอง และไทยเป็นอันดับสาม

ในเวลา ๑๔.๒๕ น. คณะเราได้ข้ามแม่น้ำสะโตง มองเห็นเจดีย์สูงแต่ไกล แม่น้ำกว้างใหญ่มากในจุดสะพานที่ข้ามผ่านแม่น้ำ อธิการบดีบรรยายเรื่องราวหนึ่งที่น่าฟังมากกว่า “เจดีย์ภูเขาทองที่อยู่ชานนั้น พระเจ้าบุเรงนองสร้างไว้ เดิมเป็นสีทอง แต่คนไทยมาทาสีให้เป็นสีขาว” และพระเจดีย์วัดประยุรวงศาวาสนั้น ท่านเคยคิดจะเปลี่ยนจากสีขาวให้เป็นสีทองบ้าง แต่กรมศิลปากรไม่ยอมให้เปลี่ยน จึงเป็นสีขาวเหมือนเดิม รถมาจอดที่พักระหว่างทาง เข้าไปฉันทน้ำร้อนน้ำชากาแฟน้ำอัดลมกัน เห็นชนเผ่ากะเหรี่ยงแต่งตัวในชุดประจำเผ่าน่ารักดี แล้วออกเดินทางต่อในเวลา ๑๕.๐๐ น. มัคคุเทศก์แจ้งว่าคณะเราคืนแรกนี้จะพักที่ไจท์ทิวงหรือไจท์ทิวาวัน, ในคืนที่สองจะพักที่เมืองพะอั้น รัฐคะชิน, และในคืนที่สามพักกันที่เมืองไจก์ไท้ ที่วัดพระธาตุนิธร์แขวน ทั้งได้อธิบายถึงสถานที่คณะเราจะไปเยี่ยมชมในวันนี้ เรียกชื่อว่าพระเจดีย์เมื่อยะตะเปก ซึ่งเป็นสถานที่พระพุทธรเจ้าเคยเสด็จมาจำศีลปฏิบัติธรรมเป็นเวลา ๗ วัน มีผีสังนางฟ้าตนหนึ่งนำภัตตาหารทุกมื้อมาถวายพระองค์และได้ถวายบาตรสี่เหลี่ยมรดแต่พระองค์ หลังจากประทับอยู่ ๗ วัน แล้วพระองค์เสด็จขึ้นไปภูเขาไกลด์ (เขาไกรลาส) ได้พบคนมากมาย เมื่อจะเสด็จกลับ

แต่ประชาชนอยากให้พระองค์ประทับอยู่ต่อไป จึงทรงลอบพระเกศาและมอบให้ไว้ ๖ เส้นแก่พระฤๅษี ๖ ตน และสอนหลักธรรม ๕ ข้อ จึงได้ร่วมกันสร้างพระเจดีย์บรรจุพระเกศาธาตุไว้ที่แห่งนี้ คณะเราจะไปสถานที่บรรจุพระเกศาธาตุ ๖ เส้น แต่จะเดินทางไปพระเจดีย์ไกรลาสก่อน แล้วจึงค่อยไปพระเจดีย์เม็ยะตะเปก (เจดีย์บาตรมรกต) แล้วจะเดินทางไปค้างแรมที่พระเจดีย์ไฉกัทิวาเนาะ สำหรับในวันถัดไปจะไปเจดีย์ชินไฉกั

เขาระบุว่าที่เจดีย์พระธาตุอินทร์แขวน มีพระเกศาบรรจุอยู่ ๒ เส้น เพราะมีพระฤๅษีเอาพระเกศา ๒ เส้นผูกมัดติดกันไว้ เอาเกศาผูกกันไว้ ๒ เส้นจึงศักดิ์สิทธิ์มาก พระเกศาอยู่ในหินก้อนนั้น มีบางเรื่องเล่าคล้ายกันว่า พระอินทร์เอาพระเกศาใส่เข้าไปไว้ในหินก้อนนั้น ถ้าผู้ใดมากราบไหว้ครบ ๓ ครั้ง จะสมปรารถนาทุกอย่างแล พระสยาดอจึงได้มาช่วยบูรณะไว้ ตามเส้นทางที่คณะเราเดินทาง หยุดพักที่ไหน จะมีรูปพระธาตุอินทร์แขวนหรือไฉกัทิวาเนาะตลอดเส้นทางหมด วันที่เดินทางนี้เขาชี้ให้ดูเส้นทางว่าไปทางโน้น แต่วันนี้ยังไม่ไปดู เพราะจะผ่านไปอีกก่อน ในขากลับจะเข้าไปวัดพระธาตุอินทร์แขวนกัน ส่วนสถานที่เราจะไปนี้ ว่าที่นี่เป็นสถานที่แรกเรียกว่าไฉกัทิวาเนาะ ถ้าเลี้ยวซ้ายไปจะไปวัดพระธาตุอินทร์แขวน มีรถเล็กมารับต่อไปอีกที แต่คณะเราจะตรงไปเกาะลำเล็งก่อน ถ้าแยกไปจะไปเมืองเม็ยะตะเปก ติดกับแม่สอด จังหวัดตากก็ได้ ระยะทางราว ๓ ชั่วโมงสามารถไปถึงอำเภอแม่สอดได้เลย ไม่ต้องเดินทางไปเริ่มที่ย่างกุ้ง แต่สามารถเข้าประเทศไทยได้เลย รถคณะเราเลี้ยวขวาตรงไปยังเจดีย์เม็ยะตะเปกเพื่อไปไหว้พระบาตรมรกตกัน แต่ในวันพรุ่งนี้หลังจากประกอบพิธียกฉัตรในช่วงเช้าและฉันเพลเสร็จแล้ว จะเดินทางต่อไปทางใต้ไปค้างคืนในรัฐของชาวกะเหรี่ยง มุ่งไปที่ยวมเมืองทางใต้ก่อน แล้วจึงย้อนขึ้นมา เขาอธิบายชุมชนที่เดินทางเข้าไปเป็นเส้นทางเดียว รถแทบจะสวนทางกันไม่ได้ว่าเมื่อก่อนย่านนี้เป็นน้ำทะเลหมด ชาวบ้านมีอาชีพหาปลา กินเหล้าเมายากัน ท่านสยาดอไฉกัทิวาเนาะได้มาช่วยเหลือพัฒนาถนนหนทางขึ้น เมื่อได้ผู้นำที่ดี น้ำท่าบริบูรณ์ดี หนทางเข้าถึงเขตหมู่บ้านได้ เป็นเส้นทางลัด ๖ ไมล์ เพราะถ้ามาเส้นทางใหญ่เป็นทางไกลถึง ๔๐ ไมล์ ในสมัยก่อนเข้ามาไม่ได้เลย เพราะมีพวกโจรผู้ร้ายมาก ย้อนหลังไปในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ และสมัยอังกฤษปกครองเข้าไม่ถึงหมู่บ้านนี้ เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้พระพุทธรูปยังเหลืออยู่มาก เพิ่งพัฒนาถนนหนทางให้เข้าถึงได้เมื่อเร็วๆ นี้เอง ท้องทุ่งนาก่อนจะเข้าถึงหมู่บ้านในอดีตเป็นน้ำทะเลมาก่อน น้ำขอดแห้งไปกลายเป็นท้องทุ่งนา มีสิ่งสำคัญในเทือกเขานี้คือเม็ยะตะเปก ที่พระพุทธรูปเจ้าเสด็จมาจำพรรษา

และเขาไกรลาส แม้แต่คนพม่าเองก็ยังไม่เคยเข้าถึงหมู่บ้านนี้ ชาวบ้านบางคนไม่เคยออกจากหมู่บ้านไปเที่ยวไหน บริสุทธิ์ผุดผ่อง ที่นี่เป็นดินแดนสุวรรณภูมิ และเป็นบุญของพวกเราที่เดินทางมาถึงได้ โดยที่คณะเราได้ย่นระยะทาง ใช้เส้นทางลัด ๑๐.๘ กิโลเมตร จาก ๗๒ กิโลเมตรโดยถ้าเดินทางมาตามเส้นทางใหญ่ เมื่อสมัยก่อนต้องเดินทางด้วยเท้ากันทั้งนั้น ท่าน ดร.ชินชุยและท่านสยาตอได้มาช่วยสร้างถนนหนทาง จึงมีรถเข้าถึงหมู่บ้านได้ ตรงย่านนี้เคยเป็นแม่น้ำเก่า ไหลผ่านไจท์ตะลัน เป็นย่านแม่น้ำทั้งหมด แต่แห้งเหือดไปเป็นท้องทุ่งดังที่เห็น เมื่อก่อนเป็นหมู่บ้านที่ไม่มีระเบียบบ้านเลย มีแต่คนชื่อลัทธิสุจริตหมด บางคนไม่เคยเข้าเมือง อยู่กันตามธรรมชาติ, พระธาตุเขาไกรลาส (เกลาสะ, เขาสะกตเขียนเป็น Kelatha) ท่านได้เข้ามาช่วยบูรณะให้ใหม่ ในสมัยก่อนต้องเดินเท้าขึ้นมากัน ดั่งนั้นคณะ มจร. จึงเป็นคณะแรกที่เดินทางไปถึง ตามประวัติถือว่าเป็นเมืองสุวรรณภูมิเก่า พระพุทธเจ้าเคยเสด็จขึ้นมาจำพรรษาในพรรษาที่ ๘ มีฤกษ์ ๕,๐๐๐ ตนมจำพรรษาอยู่ที่ภูเขาแถบนี้

ในเวลา ๑๖.๐๔ เมื่อถึงเชิงเขาไกรลาส คณะเราเปลี่ยนรถแล้วทยอยนั่งรถเล็กขึ้นไปจนถึงพระธาตุเขาไกรลาส ที่มีต้นไทรใหญ่อายุกว่า ๒,๐๐๐ ปี ด้านหลังเจดีย์สามารถมองเห็นปากแม่น้ำสะโตงได้ มีเรื่องเล่าว่าพระอุปกุตอยู่ในทะเลได้ขึ้นมาที่ปากแม่น้ำแห่งนี้ ยังมีร่องรอยเสาหลักที่ ๆ พญา อูณู ขึ้นมาปักไว้ โดยท่านตั้งใจว่าจะมาบูรณะสถานที่แห่งนี้ แต่หมดอำนาจวาสนาไปก่อน สภาพแวดล้อมด้านล่างเป็นย่านน้ำทะเลท่วมถึงในสมัยก่อนแต่แห้งไปเดี๋ยวนี้

พระเจดีย์มีประวัติว่าพระอินทร์นำเอาพระเกศธาตุของพระพุทธเจ้ามาบรรจุเก็บไว้ คนที่มีอำนาจวาสนาก็ขึ้นมาบรรจุไว้ ดั่งนั้นจึงเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ยิ่งกว่าพระธาตุอินทร์แขวนหรือไจท์ทโยเสียอีก เขาเล่าให้ฟังดั่งนั้น, ท่าน ดร.ชินชุยได้ชี้ให้ดูมนุษย์สี่หะ ที่ตัวใหญ่และมีหน้าที่ปกป้องรักษาพระเจดีย์เกศธาตุ ซึ่งเป็นสถานที่พระฤกษ์ ๒ ตนได้อธิษฐานสร้างไว้ ต่อมาในคราวพระเจ้าอโศกมหาราชส่งธรรมทูตชื่อพระโสณะ และพระอุตตระฯ ก็ได้เดินทางมายังสถานที่แห่งนี้ ซึ่งเคยเป็นสถานที่พระพุทธเจ้าเคยเสด็จมาก่อนนั้นแล้ว

ในเวลา ๑๖.๕๙ น. คณะเราเดินทางไปยังเจดีย์เม็ยะตะเปก (เจดีย์บาตรมรกต) ซึ่งเป็นที่บรรจุพระเขี้ยวแก้วและพระเกศธาตุ เห็นรูปภาพของหลวงพ่อสยาตอถ้ำรูปคู่กับบอธิการบดี คงเป็นท่านนี้แน่เลยที่เรียกว่าท่านสยาตอไจท์ทิวานัน มีคุณเทศก์เล่าว่าเจดีย์บาตรมรกตนี้เป็นเจดีย์บรรจุสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ๓ สิ่งคือ “พระทันตธาตุ พระเกศธาตุ และบาตรบริวารของพระพุทธเจ้า” ทั้ง ๓ สิ่งยังอยู่ภายในพระเจดีย์แห่งนี้ ตามประวัติเล่าว่า นางฟ้าได้ถวายบาตรมรกตแก่

พระพุทธเจ้าๆ ได้ลูปพระเกศาเส้นหนึ่งมอบให้แก่นางฟ้า ซึ่งนางได้สร้างเจดีย์พระธาตุเก็บไว้บนภูเขาแห่งนี้เช่นกัน, เขาได้เล่าเรื่องพระอุปคุตว่าอยู่จำพรรษาอยู่ในทะเลได้เคยขึ้นมาจุดนี้เหมือนกัน ลักษณะของเจดีย์สร้างด้วยศิลาแลงสีน้ำตาลแดง พระอุปคุตในเมืองไทยเรียกว่าพระบัวเข็มว่าเป็นพระบัวเข็มเมื่อขึ้นมาอยู่ในน้ำจืดแล้ว จากหลักฐานรูปปั้นที่ภูเขาแห่งนี้ มีรูปปั้น ๘ รูป มีชื่อเป็นภาษาพม่าไว้ ดังนี้

๑. พระชินอรหันต์ ที่เป็นคนเปลี่ยนพระทัยของพระเจ้าอนรุรมหาราช ให้หันมานับถือพระพุทธศาสนา เป็นคนเกิดที่แห่งนี้

๒. พระกัลลปะ เป็นรูปยืน

๓. พระอนรุทธะสาวก เป็นรูปนั่ง ด้านหน้าเป็นจุดมีรอยคล้ายรอยพระพุทธบาท ซึ่งคณะเราได้ยืนและอธิษฐานจิตว่าขอให้เกิดสันติภาพในไทย เขาเรียกตรงจุดนี้ว่าเป็นจุดอธิษฐานเป็นพระพุทธเจ้า

๔. พระพุทธโฆสาจารย์ ซึ่งตามตำนานพม่าระบุว่า เป็นชาวมอญคนที่ภูเขาแห่งนี้เช่นกัน ข้างหน้ามีหินมหัศจรรย์กลิ้งลงมาจากยอดเขา แต่ไม่กลิ้งตกลงไปข้างล่าง เป็นลักษณะหินที่กลิ้งลงมาเมื่อราว ๓๕ ปีที่แล้วหยุดไม่กลิ้งต่อไปอีก คือตกลงมาแล้วตั้งอยู่ตรงนี้ มีจารึกประวัติเขียนไว้

๕. พระโมคคัลลิติสสะ ที่พระเจ้าอโศกมหาราชอาราธนาให้เป็นประธานสังคายนาครั้งที่ ๓ และได้เป็นผู้ส่งพระโสณะและพระอุตตระมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ดินแดนสุวรรณภูมิแห่งนี้

๖.

๗. พระโสณะ พระธรรมทูตสู่แดนสุวรรณภูมิ เป็นรูปยืน

๘. พระอุตตระ พระธรรมทูตสู่แดนสุวรรณภูมิ เป็นรูปนั่ง

คณะเราได้เดินชมรอบๆ บริเวณที่มองลงไปเห็นที่ราบลุ่มและปากแม่น้ำที่ว่าพระอุปคุตจำพรรษาอยู่ในทะเล, ได้มาหยุดที่นรสิงห์ ซึ่ง ดร.ชินชุยอธิบายว่า เมื่อพระโสณะอุตตระเดินทางมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาใน มียักษ์อยู่ในบริเวณนี้ จึงได้ปลุกเสกสิงห์ให้ขึ้นมาเพื่อขับไล่ยักษ์ และนรสิงห์ก็ยังคงอยู่เฝ้าพระบรมธาตุสำคัญต่อมา ด้วยเหตุนี้จึงเห็นสิงห์หรือนรสิงห์ตั้งตระหง่านอยู่หน้าทางเข้าศาสนสถานต่างๆ ในพม่า ได้ข้อคิดไว้ในพม่าหรือดินแดนสุวรรณภูมินี้ เรามีหลักฐานคือเจดีย์ทอง เพื่อยืนยันว่าเป็นสุวรรณภูมิ และเขาจะสร้างรูปปั้นต่างๆ เป็นหลักฐานสนับสนุน

ความเชื่อของเขา ข้อนี้อินแดนในประเทศอื่นๆ ยังทำไม่ได้, ที่ประตูด้านนอก มีรูปปั้นพระสิวลี และเห็นมีเครื่องสักการบูชาเช่นมะพร้าวและกล้วยหรือเป็นต้นตั้งบูชาอยู่ข้างหน้า

ในเวลา ๑๗.๔๗ น. คณะออกจากวัดเม็ยะตะเปก เดินทางต่อไปยังวัดใจท์ทิววง ได้เห็นเจดีย์หุ้มทอง และห้างร้านเตรียมยกฉัตรอยู่ข้างบน เมื่อไปถึงนั้นเขามีพิธีต้อนรับหรือจะเป็นงานฉลองสมโภชเจดีย์ มีการพอรำต้อนรับ ประดับไฟฟ้า มีการเล่นมากมาย ฉกคิดถึงภูเขาที่เพิ่งไปเยือนมาวันนี้ มองเห็นภาพดินแดนที่แวดล้อมด้วยชุมชนมอญ มีวัดหลายวัดตั้งอยู่ติดๆ กันไป แทบทุก ๑๐๐ เมตร เมื่อถึงเชิงเขาจะขึ้นไปข้างบนต้องใช้รถเล็กขึ้นไป แต่ในขากลับใช้รถเล็กคันเดิมบรรทุกกลับมาส่งถึงวัดใจท์ทิววง เมื่อมาถึงได้พบปะหลวงพ่อสยามต่อเจ้าอาวาสและร่วมพิธีต้อนรับ ตลอดทั้งคืนได้ยินเสียงสวดคัมภีร์พระไตรปิฎกตลอดทั้งคืน เพราะมีคนเดินทางมาบูชาพระธาตุกันมากมายก่ายกอง เจ้าอาวาสได้ถวายหนังสือให้อธิการบดีและท่านรองเป็นที่ระลึก ได้ฟังคำกล่าวในพิธีต้อนรับของหลวงพ่อสยามต่อ ที่กล่าวว่า “เราเป็นเมืองพี่เมืองน้องกันในกลุ่ม ๕ ประเทศคือประเทศไทย ลาว พม่า เขมร และศรีลังกา นี้ ที่มีพระพุทธรูปขนาดใหญ่และเข้มแข็งที่สุดคือประเทศไทยกับพม่า ข้าพเจ้ารู้สึกดีใจมากและขอขอบคุณที่คณะ มจร. จากประเทศไทยมาเยี่ยมเยียนถึงที่วัดนี้ โดยมีท่านพลเอกวิจิต ยาทิพย์ และท่าน ดร.ชินชุยเป็นผู้ประสานงานให้มาถึงที่นี่ได้” ในพิธีต้อนรับนี้ คุณศักดิ์ชัย-คุณสุดาวรรณ เตชะไกรศรีและลูกชายอีก ๒ คนได้ถวายปัจจัยร่วมอนุโมทนายกฉัตรเจดีย์วัดใจท์ทิววงด้วยจำนวนหนึ่ง ในท้ายสุดคณะพระสงฆ์ทั้งหมดได้ร่วมกันสวดมนต์ที่ดินแดนสุวรรณภูมิแห่งนี้กัน ด้วยจิตใจที่นุ่งสงบ รู้สึกมีความสุขอย่างแท้จริง นตฺถิ สนฺตปิรํ สุขํ สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบ ไม่มี จิตที่สงบนำสุขมาให้แท้จริง

ก่อนที่จะกลับไป ได้ยินเสียงกระซิบว่า เมืองสะเทิม คือ “The lost Suvannabhumi เมืองสุวรรณภูมิที่หายไป” และคณะเราได้เดินทางมาสัมผัสเหมือนค้นพบใหม่ขึ้นมาอีก

บันทึกเป็นข้อมูลเก็บไว้เรื่อง “สุวรรณภูมิในพม่า”

มี ๒-๓ เจดีย์สำคัญที่จำจะต้องกล่าวถึง คือ เจดีย์พระเกศธาตุเม็ยะตะเปก ซึ่งตามตำนานมอญเล่าว่า พระพุทธเจ้าได้เสด็จมาประทับรอยพระบาทไว้ในพรรษาที่ ๘ มีสิ่งสำคัญในวัดนี้ นอกจากพระเกศธาตุแล้ว ยังมีบาตรมรกต (เม็ยะ แปลว่ามรกต, และตะเปก แปลว่าบาตร) มี

นางฟ้าตนหนึ่งได้ถวายเป็นอาหารแด่พระพุทธองค์ ณ ภูเขานี้ และพระพุทธเจ้าได้ทรงประทานพระเกศารวม ๘ เส้น แก่ฤๅษี ๖ คน และยักษ์พี่น้องอีก ๒ คน รวมเป็น ๘ คน มีชื่อเจดีย์ที่ระบุว่า มีพระเกศธาตุบรรจุอยู่ ดังนี้ ๑. เจดีย์เกศธาตุที่ภูเขาไกรลาส ๒. เจดีย์เกศธาตุที่เม็ยะตะเปก ๓. เจดีย์เกศธาตุที่ใจดอยยอง ๔. เจดีย์เกศธาตุที่ชอกกะบิน ๕. เจดีย์เกศธาตุที่ใจก์ทโย-พระธาตุอินทร์แขวน ๖. เจดีย์ใจก์ทิวาวัน-เจดีย์เอียง ๗. เจดีย์เกศธาตุชินใจท์ ๘. เจดีย์เกศธาตุกุเสียน นายอง. เจดีย์ทั้ง ๘ เหล่านี้ล้วนอยู่ในดินแดนสุวรรณภูมิในประเทศพม่าทั้งสิ้น ตำนานเขาเล่าไว้ดังนี้

ภูมิศาสตร์สถานที่ของภูเขาไกรลาสและเม็ยะตะเปกตั้งอยู่บนยอดเขา แวดล้อมด้วยหมู่บ้านชาวมอญ ที่มีวิถีชีวิตแบบพอเพียง บางคนไม่เคยออกไปเที่ยวเมืองหลวงเลย บ้านเรือนปลูกเป็น ๒ ชั้น มีวัดวาอารามตั้งอยู่ชิดติดต่อกันไปตลอดรอบบริเวณ แสดงว่าเคยมีเมืองสำคัญตั้งอยู่ มีระบบชลประทานอย่างดีเยี่ยม ต้นไม้ขึ้นร่มรื่นให้เงาเย็นสบาย จากข้างบนมองลงไปข้างล่างเห็นปากแม่น้ำสะโตงหรือสะเทิม ว่าดั้งเดิมพื้นที่ข้างล่างเป็นน้ำทะเลท่วมถึงหมด ต่อมาน้ำค่อยๆแห้งขอลงไป ในปัจจุบันพื้นที่เป็นที่ทำไร่ทำนา ยังมองเห็นร่องรอยเก่าได้บ้าง

ส่วนเจดีย์ใจก์ทิวาวัน มีเจดีย์สำคัญเป็นเครื่องหมายและมีโบราณวัตถุที่ล้วนสร้างด้วยหินทรายแดง มีเจดีย์มอญที่ฐานก่อสร้างด้วยหินทรายแดงชัดเจน ล้อมรอบด้วยกำแพงหินทรายอีกเช่นกัน ได้เดินเหยียบพื้นที่บริเวณด้วยเท้าเปล่า จนรู้สึกเจ็บเท้าระบมไปหมด ถ้าดูให้เห็นชัดๆ ต้องให้ไปดูสถานที่ที่มีรูปปั้นพระพุทธเจ้าประทับนั่ง ที่ฐานเป็นภาพพาหุ ๘ ภาพ ด้านล่างมีลีมาคู่ซ้อนกัน แต่ล้มลงเป็นหลักฐาน จึงคิดว่าน่าจะเป็นโบสถ์เก่า พระพุทธรูปหันพระพักตร์ไปทางเจดีย์ใจก์ทิวาวัน วัดนี้ตั้งอยู่บนที่ราบลุ่มในหมู่บ้านที่โซกโสเก (Zokthoke) เมืองบิลิน รัฐมอญ ซึ่งปัจจุบันเจ้าอาวาสวัดนี้มีบทบาทสำคัญมากที่สุดของรัฐมอญ เพราะได้ร่วมกับ ดร.ชินชุยช่วยกันบูรณะปฏิสังขรณ์วัดและเจดีย์ต่างๆ ในรัฐมอญและใกล้เคียงถึง ๔๐๐ แห่งด้วยกัน

เมืองสะเทิม/สะโตง/สะเทิง ที่วัดชเวสายน (พิพิธภัณฑสถานสุวรรณภูมิ)

จากเมืองบิลินมุ่งหน้าลงใต้ต่อ เพื่อไปยังรัฐคะชินของคนกะเหรี่ยงที่เมืองพะอัน พอข้ามแม่น้ำสะโตง ซึ่งเป็นแม่น้ำที่สมเด็จพระนเรศวรเคยแสดงปาฏิหาริย์ทรงประทับพระแสงปืนจากฝั่งด้านเมืองสะเทิมยิงข้ามแม่น้ำที่กว้างใหญ่ ถูกแม่ทัพพม่าชื่อสุภรรมาเสียชีวิตลง หยุดยั้งการ

ไล่ล่าตามของกองทัพพม่าได้อย่างซังกั๋งเห็นมีวัดสวยงามตั้งอยู่บนภูเขาทางด้านซ้ายมือ เมื่อเดินทางมุ่งลงใต้ไปเรื่อยๆ เขาบอกว่า เป็นชื่อเมืองตะเปกชื่อเดียวกับที่เมืองบิลินที่ได้ไปเยี่ยมชมเมื่อวานนี้ แต่ชื่อเมืองนี้ชาวพม่าเรียกว่าเมืองสะโตง ภาษาอังกฤษเขียนถอดเป็นสำเนียงไทยว่า “ท่าตอน/Thaton” คือในภาษาโบราณคติระบุว่า เมืองสุวรรณภูมิตามตำนานพม่าอยู่ที่เมือง “สะเทิม” นั่นเอง คนไทยรู้จักในชื่อว่าเมืองท่าตอน และภาษาอังกฤษออกเสียงสะกดว่า “เมืองชิตตาวาน์” และเรียกแม่น้ำว่าแม่น้ำสะโตง ที่แท้คือชื่อเดียวกันหมด, คณะเราได้มาชมพิพิธภัณฑ์สุวรรณภูมิที่วัดชเวสยอัน ที่พังทะเลายลงมา พบพระเครื่องอายุเป็นพันๆ ปี คงเหมือนกับที่วัดพระธาตุมูเตาที่พังโค่นลงมาเพราะแผ่นดินไหว เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๓ ได้พบพระเครื่องต่างๆ เช่นเดียวกัน จากหลักฐานนี้ทำให้ทราบว่าถิ่นฐานบ้านช่องและวัดวาอารามแห่งนี้ต้องมีอายุมาแล้วไม่ต่ำกว่าพันปี เป็นสิ่งร่วมสมัยกับเจดีย์วัดพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม พระพุทธศาสนาที่พระเจ้าอนรรุทระมหาราชนำไปยังพุกามประเทศ ที่ว่าขณะมอญเด็ดขาดแล้วนำพระพุทธศาสนาเถรวาทไปนั้น ได้นำไปจากเมืองมอญนี้อย่างแน่นอน ตัวเมืองตั้งอยู่ใกล้ทะเล มีปากน้ำเข้าไปน่าจะมีส่วนรวมว่ามีเมืองใดที่เก่าแก่มากๆ และได้ข้อสรุปว่า สุวรรณภูมิในทัศนะของพม่าคือที่มีเจดีย์เกศธาตุตั้งอยู่ในรัฐมอญสมัยก่อน แม้แต่เจดีย์ชเวตาคองที่เมืองย่างกุ้งก็เป็นของมอญมาก่อน คำว่าตะโกง เรียกว่าหมู่บ้านตะโกง เป็นคำในภาษามอญ คนไทยอ่านออกเสียงว่า “ตากอง” ไป (ดูจะแปลว่าเนินเขา) เพราะเจดีย์ตั้งอยู่บนเนินเขา หมู่บ้านสะโตงหรือสะเทิมดูแล้วน่าจะอยู่อาศัยมากแห่งหนึ่ง ชาวบ้านมีวิถีชีวิตเป็นชาวพุทธแบบมอญที่เคร่งครัดในพระพุทธศาสนา ยิ่งได้เห็นประเพณีแบกหามศพไปตามท้องถนน เพื่อไปเผาที่สุสานหลวงหรือที่ป่าช้าหลวง

พิธีสมโภชที่วัดใจท์ทิววง

วันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๗ (วันพระขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนยี่) อากาศที่วัดใจท์ทิววงหนาวเย็นจนรู้สึกสัมผัสได้ ลูกขึ้นมานั่งสมาธิ ขณะที่เสียงสวดมนต์หรืออ่านพระปาฏิโมกข์ดังอยู่ตลอดทั้งคืน นับว่ายอดเยี่ยมจริงๆ คณะเราพักในห้องใหญ่รวม ๕ รูป คือพระราชวรเมธี (ประสิทธิ์), พระสุธีวรภรณ์ (ประดิษฐ์ ป.ธ. ๙), พระศรีวัชเมธี, พระเมธีธรรมอาจารย์ (ประสาร), พระครูปลัดสุวัฒนพัฒนวิธาน, พระครูวินัยธรสุกรี ในห้องพักมีห้องน้ำห้องเดียว จึงต้องรีบลุกขึ้นมาทำสรีริกิจตนเองก่อน เมื่อได้เวลาก็ออกไปฉันทเช้าทุกรูปห่มผ้าธรรมดากว้นอธิการบริรูปเดียว

ที่หม่อมดองมาฉันเช้า ดั่งนั้นเมื่อเสร็จฉันเช้าแล้วจึงต้องต่างคนรีบไปห่มผ้ากันใหม่ มีคนสอดถามมาว่าการเปล่งสาธุของชาวพุทธพม่า เปล่งกี่ครั้ง ได้คำเฉลยว่าเขาเปล่งรวม ๙ ครั้ง, อาหารเข้ามีโมอิงก้า และขนมหวานที่เขาทอนเมื่อคืนนี้ ที่แรกนึกว่าทอนข้าวทิพย์ แต่ปรากฏว่าเป็นขนมหวานชนิดหนึ่ง, ครอบครว้เวชะไกรสีห์ได้ถวายเงินสกุลพม่ารูปละ ๕๐,๐๐๐ จ้าต (ราว ๑,๕๐๐ บาท) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายและทำบุญตามอัยยาคัย ขออนุโมทนาไว้ ณ ที่นี้ด้วย ที่มีมหาอุบาสมหาอุบาลิกาคุณแล นอกนี้ยังได้ทำบุญร่วมยกฉัตรอีกเป็นเงินไทย ๕๐๐,๐๐๐ บาท, การจัดโต๊ะฉันและการรับประทานอาหารของเขา นั่งฉันบนพื้นมีโต๊ะเตี้ยตั้งวางอาหารเหมือนบรรยากาศในเมืองเชียงตุงและสิบสองปันนา, หลังจากภัตตาหารเสร็จแล้วก็ออกไปชมโรงงานผลิตเช่นสร้อยเป็นต้น ซึ่งมีแม่ชีเป็นฝ่ายดูแล และเดินไปชมหินอ่อนพระไตรปิฎก ว่าจะเป็นฉบับที่ ๗ เขียนเป็นภาษาบาลีด้วยอักษรพม่าว่ามีถึง ๗๐๐ แผ่น ที่น่าสนใจมากอีกจุดหนึ่ง คือ ประวัตินของหลวงพ่อสยามดอออกันที่ ที่สลักบนหินอ่อนมีประวัติเขียนไว้หมด และมีรูปปั้นใน ๓ ้วยของท่าน, ในพิธีสมโภชเจดีย์วันนี้มีนายกรัฐมนตรีกากรัฐมอญมาเป็นประธานฝ่ายฆราวาส คณะเราถามไถ่กันว่าเป็นนายกของเมืองบิลิน ของรัฐมอญ หรือถูกส่งมาจากส่วนกลางกันแน่ แต่ดูจากหน่วยรักษาความปลอดภัยแล้ว ดูหนาแน่นมากผิดปกติ เขามีพิธีเปิดประตูวัดทั้ง ๒ ด้าน และหลวงพ่อบใหญ่สยดอเดินไปรยเงินตลอดหนทาง ได้รับคำรายงานว่าเมื่อคืนนี้จนถึงตี ๓ หลวงพ่อบมีคนมาเยือนและกราบท่านเป็นจำนวนเรือนหมื่นทีเดียว, ในพิธีเปิดมีการตัดริบบิ้นเหมือนไทย, มีการประพรมน้ำพระพุทธมนต์, และจุดพลุฉลอง, สาวๆ มอญยืนเรียงรายเป็นแถวหน้าดูน่าชมไม่น้อยทีเดียว, เมื่อเสร็จพิธีเปิดประตูวัดแล้วก็ขึ้นไปบนศาลาการเปรียญ เพื่อประกอบพิธีถวายฉัตร เพิ่งได้เห็นเต็มตาว่าฉัตรมีเพชรพลอยแดง มีหางหงส์ คงเป็นสัญลักษณ์วัฒนธรรมมอญ เครื่องบนที่ครอบและกระดิ่ง ในพิธียกฉัตรมีนายกเทศมนตรีหรือผู้แทนนายกรัฐมนตรีกากรัฐมอญมาเป็นประธานฝ่ายฆราวาส พระสงฆ์นั่งด้านหน้า มีพระไทย ๑๔ รูปเข้าร่วมพิธีเป็นสักขีพยาน หลวงพ่อพระสยามดอเจ้าอาวาสวัดใจท์ทีเชาน์ อายุราว ๘๕ ปี ฉายา “ปญญาทีโป” เป็นประธานฝ่ายบรรพชิต (ประวัติรายละเอียดต้องดูในแผ่นศิลาจารึก ซึ่งอธิการบดีปรารภและสั่งการให้ทำประวัติ มจร. โดยให้พลเอกวิชิต ยาทิพย์ ช่วยประสานงานให้การทำประวัติ มจร. บนหินอ่อนสำเร็จให้ได้ ซึ่งทางวัดใจท์ทีเชาน์ยินดีให้การอุปถัมภ์จัดสร้างบนหินอ่อนให้) มีกล่าววว่า นะโม ตัสสะ ฯลฯ ๓ จบตั้งกีกก้องก่อน คนนับพันคนนั่งอยู่เต็มศาลาการเปรียญโดยพร้อมเพรียงหมด พลเอกวิชิต

ยาทิพย์นั่งคู่กับ ดร.ชินชุย, พระที่เป็นมือขวาของหลวงพ่อสยามดอห์มผ้าจีวรสีจางลงไปนิดหนึ่ง ส่วนหลวงพ่อกว้างใหญ่ห่มผ้าสีแดงแจ๊ด เห็นรูปภาพของหลวงพ่อกว้างสีจางมาฏีไว้บนศีรษะ ใส่แว่น ในงานนี้มอบหมายให้มือสองดำเนินการให้ญาติโยมสมათานอุโบสถศีลกัน เสียงดังฟังลั่นในศาลา การเปรียญ ถือว่าเป็นงานโชว์แขกต่างประเทศชาวพุทธจากประเทศไทยเลยก็ว่าได้ การตกแต่งสถานที่ใช้ดอกไม้สดจริงๆ วางข้างหน้า หลวงพ่อกว้างใหญ่สยามดอห์มเจ้าอาวาสกล่าวสัมโมทนียกถา หลังจากทีหลวงพ่อกว้างใหญ่ได้ให้อุโบสถศีลเสร็จแล้ว

เวลา ๐๙.๐๙ น. มีแสดงพระธรรมเทศนา ชาวบ้านชาววัดประนมมือนั่งฟัง ตั้งใจด้วยความเคารพยิ่งต่อพระรัตนตรัย เขามีพิธีกรที่ใช้ผ้าขาวผูกที่ศีรษะ รัฐธรรมนิยมเป็นอย่างดี ประกาศให้นายกฯ เข้ามาถวายฉัตรเพชรพลอยให้แด่พระอาจารย์หลวงพ่อกว้างใหญ่ แล้วให้นายทหารนำกระดิ่งมาประเคนอภิศารบตีวางไว้ข้างหน้า แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุดได้รับเกียรติให้นำที่ครอบบนมงกุฎมาถวาย หลังจากถวายเครื่องประกอบที่จะนำไปยกยอดฉัตรเสร็จแล้ว, นายกฯ เขายังได้นำถาดปัจจัยร่วมบุญอนุโมทนาบุญ และฝ่ายไทยเราก็ไม่น้อยหน้า ได้คุณศักดิ์ชัย -คุณสุดาวรรณ เตชะไกรสิทธิ์ ร่วมถวายปัจจัยเป็นเงินถึง ๕๐๐,๐๐๐ บาทโดยประมาณ, เมื่อมอบถวายเสร็จแล้ว เจ้าหน้าที่นำที่กรวดน้ำมาให้เจ้าภาพ ถือว่าเป็นบริการที่ดียิ่ง ถูกจังหวะขั้นตอนชัดเจน

พิธียกฉัตร ทบทวนความหลังว่า Mya อ่านว่า “เมี้ยะ” และหลวงพ่อกว้างใหญ่สยามดอห์มเจ้าอาวาสรูปนี้ตามประวัติประกาศเกียรติคุณ ว่าร่วมสร้างบูรณะโบราณสถานโบราณวัตถุถึง ๔๐๐ กว่าแห่ง เช่น ที่คณะเรากำลังดูพิธียกฉัตรที่เจดีย์แก้ววัดโฆสิติเชาน์แห่งนี้ มีการชักกรอกขึ้นบน พระเมธีธรรมอาจารย์ได้รับมอบหมายจากอภิศารบตีให้ขึ้นไปข้างบนเพื่อเก็บรายละเอียดของงานบนเจดีย์มารายงานต่อ ท่านเจ้าคุณได้ขึ้นไปกับคุณศักดิ์ชัย เตชะไกรสิทธิ์ ได้หว่านเงินจัตลงมาข้างล่าง ตั้งสายฝนที่ตกลงมาชุ่มฉ่ำใจของชาวกลีกรณะนั้น ต่อจากนั้นท่านเจ้าคุณพระราชวรเมธีได้ขึ้นกระเช้าคันถัดไปกับพลเอกวิชิต ยาทิพย์ และคณะเราสุดท้ายเป็นคนที่ชักกรอกพระสุริรัตนารณ ร่องเจ้าคณะจังหวัดสระบุรีขึ้นไปด้วย เพื่อให้ไปสั่งเกตดูเขาชักกรอกนำเอามงกุฎ, หางหงส์, เครื่องครอบ, กระดิ่งขึ้นไป เวลาจะชักกรอกขึ้นไปก็ได้ทีละ ๒ คนเท่านั้น ประชาชนที่อยู่ด้านล่างได้อยู่ร่วมพิธีตลอดและมีการสวดมนต์ประกอบพิธี ทำให้พิธีศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น มงกุฎนั้นว่าเป็นวัสดุที่สั่งมาจากประเทศอิตาลี เป็นแผ่นทองคำเปลว แล้วใช้ช่างท้องถิ่นชาวมอญชาวพม่าทำขึ้น ได้ยินเสียงแว่วๆว่าจะไปทำที่เสถียรธรรมสถาน มีโอกาสต้องไปเยี่ยมชมว่าแตกต่างจาก

พม่ามาก่อนเพียงไร ได้สอบถามข้อมูลให้แน่ชัดว่าที่ว่านายกรัฐมนตรีนครที่เดินทางมาร่วมพิธีในเช้าวันนี้ เป็นนายกฯ ของอะไรกันแน่ คุณมะลิ คนพม่าลูกศิษย์ของท่านสยาดอຍ်ຍັນ ชื่อพม่าว่า สะเบะ? ว่าเป็นนายกรัฐมนตรีนครของรัฐมอญ เมื่อมาถึงรัฐมอญแล้ว สังเกตดูเจดีย์มอญจะมีฐานสี่เหลี่ยม, คุณมะลิได้เล่าเรื่องราวใจที่ทิวทัศน์หมายถึง “เจดีย์เอียง” สมัยก่อนเป็นเจดีย์เอียงเอนไปแล้ว แต่ได้อาศัยบารมีของหลวงพ่อสยาดอຍ်ຍັນมาทำการอธิษฐานทำให้เจดีย์ไม่เอียงต่อมา และว่าเดิมเคยมีประตูแต่หายไปตามกาลเวลา ในวันนี้จึงมีประตูเกิดขึ้น มีพิธีเปิดประตูให้ครบถ้วน เดิมประตูหายไปเหลือประตูแค่ ๓ ด้าน วันนี้ประกอบพิธีให้ครบทั้งหมดรวม ๔ ด้าน โยมมะลิเป็นคนมอญเวงกะ? เขตปิลิน ไปอยู่แถวสิลม ได้บอกความหมายว่า เมียะ (Mya) แปลว่า “มรกต, สีเขียว” และพูดถึงเจ้าแม่เทพเจ้าคนหนึ่งได้มาถวายบาตรมรกต ซึ่งบาตรตรงกับคำว่า “ตะเปก” รวมความว่า เมียะตะเปก แปลว่า บาตรมรกต” ที่เทพเจ้านางไม้ถวายแต่พระพุทธเจ้า เขามีตำนานเล่ามาดังนี้ ทั้งนี้ต้องดูรูปภาพประกอบด้วยจึงเข้าใจดี หรือสันนิษฐานแนวความคิดว่า คงเป็นไปได้ในทำนองนี้ อีกภูเขาหนึ่งที่เขาเขียนเป็น “เกลาคะ” ตรงกับ “เกลาละ” คือภูเขาไกรลาสนั่นเอง ซึ่งเป็นสถานที่ที่พระพุทธเจ้าเสด็จมา ฝ่ายมอญเขาลงความเห็นว่า พระพุทธศาสนาเริ่มไปจากตรงจุดนี้ มีพระอุปคุตขึ้นมาจากน้ำทะเล และท่านหลวงพ่อสยาดอຍ်ຍັນดูแลสถานที่ศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้ รวมทั้งพระอุปคุตได้คุ้มครองรักษาไว้ด้วย บนภูเขาเหล่านั้นเป็นที่บรรจุพระเกศธาตุ ซึ่งเป็นจุดแจกกระจายพระเกศธาตุไปถึงเจดีย์พระธาตุอินทร์แขวนโน้นและจุดต่างๆ เธอยังยืนยันว่าพระพุทธองค์แจกพระเกศธาตุที่ภูเขาไกรลาสแห่งนี้ จึงสร้างเป็นเจดีย์รูปทรง ๘ เหลี่ยม ที่ตีความหมายว่าหมายถึงมรรค ๘ ประการนั่นเอง, ได้ฝากโยมมะลิไว้ ๓ ประเด็นช่วยค้นหาคำตอบให้ในขณะนั้นว่า ๑.เมืองสะเทิมอยู่ที่ไหน ๒.แถบภูเขาไกรลาสและเจดีย์บาตรมรกต กับเจดีย์ใจที่ทิวทัศน์ที่คณะเราชมพิธีสวามมกุฏนี้ ที่ไหนเก่าแก่มากกว่ากัน และ ๓.เมื่อพระโสณะและอุตตระเดินทางมาเมืองสุวรรณภูมินั้น คือเมืองอะไร ?

แหงนขึ้นสังเกตดูเจดีย์ใจที่ทิวทัศน์ เป็นเจดีย์เก่าแก่ แต่หุ้มด้วยทองคำเปลวใหม่ ในการยกฉัตรสมโภชนี้ เพราะเดิมมีฉัตรที่เอียงไปทางด้านซ้ายหน่อยหนึ่ง จึงบูรณะซ่อมใหม่หมด และประกอบพิธียกฉัตรในเช้าวันนี้, เมื่อได้เวลาฉันเพล ปรากฏว่าคณะสงฆ์ไทยและคนไทยอื่นๆ ลงอยู่ด้านล่างกันหมดแล้ว ยกเว้นท่านเจ้าคุณพระเมธีธรรมาจารย์ (ประสาร) และคุณศักดิ์ชัย เตชะไกรสิทธิ์ ที่ขึ้นไปถึงจุดยอดสูงสุด เพื่อร่วมพิธีสวามมกุฏ ได้ทราบข่าว มอเตอร์รถไฟไหม้

เกิดเสียหายกะทันหัน มีเรื่องเล่าต่อมาอย่างสนุกสนานในฉากสววมงกุฏเจดีย์ไฉท์ทิเชาน์ กว่า จะกลับลงมาได้ คณะ มจร. กลับไปฉันทเพลได้ครึ่งค่อนงานแล้ว เพิ่งจะสังเกตเห็นเจดีย์ศิลาแลง มีฐานเป็นศิลาแลง แสดงถึงความเก่าแก่มาก จึงตั้งใจว่าจะเดินสำรวจวัดดูให้ละเอียดเมื่อมีโอกาส

ฉันทเพลเสร็จแล้ว นายกรัฐมนตรีรัฐมอญมากล่าวอำลาอธิการบดีฯ ได้เชื้อเชิญท่านมาร่วมงานวิสาขบูชาที่เมืองไทย เป็นอันว่าพิธีทางทูตเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีระหว่างสองประเทศให้สัมพันธ์สามัคคีแน่นแฟ้นกันได้บรรลุถึง ได้ออกมาเดินสำรวจจุดที่คิดว่าน่าจะเป็นอุโบสถหลังเดิม เพราะเห็นหลักฐานเป็นศิลาแลง หินแดง เป็นแผ่นๆ มี ๔ เส้าใน ๔ มุม บนฐานตรงกลางมีแผ่นพระพุทธรูปหันพระพักตร์ไปทางด้านเจดีย์ไฉท์ทิเชาน์ ที่สะดุดตามากคือภาพ ๘ ภาพชุดพาหุง เพราะจำรูปภาพได้แม่นยำคือภาพช้างนาฬาคีรี และเรื่องนางจัญจมาณวิกา ได้ถ่ายภาพเก็บและเดินประทักษิณเวียนขวา ทั้งข้างล่างและข้างบน สำรวจดูอย่างละเอียด ด้านล่างถัดไปมีที่ดื่ม้ำ ทำให้ระลึกถึงสภาพดั้งเดิมของหมู่บ้านไทยในสมัยข้าพเจ้ายังเด็กเล็กๆ ยังมีให้เห็นแก่ตา แต่ปัจจุบันในเมืองไทยสงสัยจะหายไปหมดแล้ว, คณะเราได้ไปอำลาหลวงพ่อสยามดอถึงกุฏิที่พัก ซึ่งหลวงพ่อให้พรและบอกว่าจะขอไปบูรณะวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวน ๓ วัด เป็นวัดที่มีเจดีย์เอียง เหมือนกับที่ประกอบพิธียกฉัตรที่วัดนี้ เพราะท่านทราบว่ามีเจดีย์เอียง และสัมพันธ์ภาพระหว่างไทยและพม่าเกิดความเข้าใจผิดกัน ได้พูดถึงเจดีย์วัดภูเขาทองที่กษัตริย์ไทยและพม่ามีส่วนในการสร้างและบูรณะ ท่านจะเดินทางไปประกอบพิธียกฉัตรให้ เพื่อให้ความเข้าใจระหว่างไทยและพม่าไม่เกิดความเข้าใจผิดต่อกันอีกต่อไป เมื่อซ่อมเสร็จแล้ว หลวงพ่อว่าจะทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจต่อกันยิ่งขึ้น เป็นหน้าที่ของพระที่จะต้องสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง เป็นสัมมาทิฐิ หลวงพ่อระบุว่าเจดีย์ที่สมเด็จพระนเรศวรสร้างด้านหนึ่งและพระเจ้าบุเรงนองสร้างด้านหนึ่ง เป็นศิลปะผสมระหว่างไทยกับพม่า หลวงพ่อสยามดอจะช่วยซ่อมให้ และดร.ชินชัชวาลจะถวายความอุปถัมภ์ช่วยเหลือในการบูรณะครั้งนี้เต็มที่, ข้อสังเกตในการมาเยือนพม่า คือ ในศาสนสถานทุกแห่ง ทุกคนต้องถอดรองเท้าออกหมด ช่วงที่มาถึงใหม่ๆ แท้ระบบไปหมด เมื่อผ่านไปสัก ๒-๓ วัน จึงจะคุ้นเคยได้ ทางที่ดีให้มีถุงใส่รองเท้าไปด้วย เวลาถือจะได้ไม่รุ่มร่ามนัก ชาวพม่ายังนิยมนุ่งโจง และใส่ผ้าถุงที่มาจากประเทศมาเลเซีย ถือว่าเป็นอัตลักษณ์พิเศษที่ยึดมั่นตลอดมา ข้าพเจ้าชอบมองดูเด็กหรือผู้หญิงที่ทาแป้งเรียกว่าตะนะคา ดูแล้วรู้สึกมีเสน่ห์ดีจริงๆ

ในเวลา ๑๓.๑๕ น. คณะ มจร. เริ่มออกเดินทางจากวัดใจท์ทิเชาน์ มุ่งหน้าสู่รัฐคะฉิ่น ซึ่งเป็นรัฐของกะเหรี่ยงต่อไป มัคคุเทศก์บอกรายการเรียกน้ำย่อยว่าจะพาไปชมถ้ำสลักพระเครื่องที่หน้าผากำแพงแห่งหนึ่ง เป็นถ้ำปูนที่สวยงามมากที่สุด และมอบหมายให้มัคคุเทศก์อีกคนหนึ่ง ชื่อนายทูนเป็นผู้บรรยายถวายเป็นความรู้ ในขณะที่เดินทางตรงไปยังหมู่บ้านกะเหรี่ยง จะเห็นผู้คนชนหลายเผ่า แต่ขณะนี้คณะเรายังอยู่ในรัฐมอญที่มายกฉัตรกันแห่งนี้ และยืนยันข้อมูลฝ่ายเขาอีกที่ว่า รัฐและเมืองมอญนี้เป็นสถานที่สำคัญมากที่สุด เพราะพระพุทธรูปเจ้าได้เสด็จมาที่หมู่บ้านมอญแห่งนี้, ปัจจุบันประเทศพม่ามี ๑๔ จังหวัด ๗ รัฐ คณะเราอยู่ในภาคใต้กำลังมุ่งหน้าลงจากเหนือลงสู่ใต้ต่อไป เส้นทางขนานกับทะเลอันดามัน เพราะถ้ำลงไปเรื่อยๆ ก็ไปสิ้นสุดที่ทวาย-มะริด และไปถึงระนองโน้นละ รถบัสวิ่งขนานไปกับเทือกเขาตะนาวศรีในอีกด้านหนึ่ง ถ้าไม่มีเทือกเขากั้น คณะเราก็มุ่งหน้าลงจากราวจังหวัดตากภาคเหนือฝั่งไทย มุ่งลงสู่เมืองกาญจนบุรี มัคคุเทศก์ชี้ให้ดูว่าภูเขาข้างหน้านั้นด้านหลังคือฝั่งประเทศไทย แต่เราไปไม่ได้ เทือกเขามันสูงมาก ไม่มีมนุษย์ขนาดคนใดจะสามารถใช้เส้นทางข้ามเทือกเขานั้นไปได้ ถ้ามีเทคโนโลยีเจาะภูเขาและเปิดเชื่อมระหว่างสองประเทศเพื่อนบ้าน ไม่นานกว่าวันหนึ่งเราจะไปมาหาสู่กันง่ายยิ่งขึ้น แล้วคณะของเราก็เข้าสู่รัฐกะเหรี่ยง ซึ่งว่าตรงกับจังหวัดตาก ข้าพเจ้าเคยเดินทางไปรับศพพระพรหมโมลี (วิลาศ ญาณวิโร ป.ธ.๙) วัดยานนาวา ที่มรณภาพที่เมืองทวาย นำศพขึ้นมาที่เหมืองปลี้อศทางรถยนต์ ที่อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นระยะทางสั้นลัด เป็นช่องทางเขาขาดติดต่อดูระหว่างไทยกับพม่า ทำให้หลับตานึกภาพออกว่าสภาพเป็นเช่นไร, เป้าหมายของวันนี้คือจะเที่ยวชมรัฐกะเหรี่ยงกัน วันต่อไปจะไปเกาะลำเลิง ทำให้นึกถึงกุหลาบเกาะลำเลิงขึ้นมาทันที ในขณะที่คณะเราจะออกจากจังหวัดเบลนหรือบิลินนี้ ยังจัดเป็นรัฐมอญได้ยืนยันว่ารัฐกะเหรี่ยงที่ชื่อว่าคะฉิ่นนั้น เพิ่งจะแยกตัวออกไปจากรัฐมอญเช่นกัน หลับตานึกย้อนหลังถึงวัดเจดีย์ใจท์ทิเชาน์ ที่มีองค์ประกอบส่วนยอดสุดคือบรรจุจำพวกเพชรนิลจินดาไว้ ถัดลงมาเป็นฉัตรที่คณะเราได้ร่วมพิธียกกันในวันนี้, ถัดลงมาเป็นส่วนที่เรียกว่าปลีกล้วย ถัดมาเป็นปลีองไฉน ถัดมาเป็นปทุมปัทม (บัวคว่ำ-บัวหงาย), ถัดมาเป็นระฆังคว่ำ (ลงมาว่าเป็นบัวคว่ำ - บัวหงาย), ถัดมาเป็น “Ywe” คือส่วนไหนที่ตรงกับภาษาไทยเขาว่า “ลูกแก้วหรือประหลาดแก้ว” พวกนี้เป็นศัพท์แสงทางศิลปะในพระพุทธรูปศาสนาพราหมณ์, ก่อนจะถึงส่วนที่เรียกว่าระฆังใหญ่และฐานพระธาตุ ในพม่าเท่าที่สังเกตเห็นเขาจะมีจุดอธิษฐานอยู่ชั้นล่างสุดอีกจุดหนึ่ง

เคยดูเจดีย์ช็องที่พุททามประเทศเป็นแปดเหลี่ยม มีจุดอธิษฐานที่พระเจ้าบุเรงนองเวลาจะออกศึกจะต้องมาอธิษฐานที่จุดตรงนี้ทุกครั้ง ขณะที่รถบัสนั่งเรากำลังข้ามแม่น้ำบิลิน และไกด์บอกว่าแม่น้ำต่อไปคณะเราจะข้าม “แม่น้ำสะโคง” ชื่อนี้ชื่อเดียวปลูกประสาทมัลลิสให้ข้าพเจ้าผลุดลูกผลุดนั่ง มาขอนั่งด้านหน้าสุดคุยกับคนขับได้ เพื่อจับจองดูภูมิประเทศให้ชัดตาอีกหน, เขาบรรยายภูมิประเทศถึงเมืองหลวงของรัฐฉานที่คนไทยอยู่กันมาก ว่าชื่อเมืองตองยี (ชื่อเมืองคังหรือตองคังในอดีต, ตอง แปลว่าภูเขา, ยี แปลว่าใหญ่) และเมืองหลวงของรัฐมอญชื่อว่าเมืองเมาะล่ำเล็งหรือเมาะล่ำโย เป็นชื่อเมืองเดียวกัน ในใจผุดชื่อเมืองเมาะตะมะขึ้นมาทันทีว่าอยู่ที่ไหน แต่ในขณะนี้คณะเราเข้าสู่เมืองผะอัน เมืองหลวงของรัฐกะเหรี่ยง ซึ่งเขาบอกว่าทอดล่ำตัวยาวติดกับอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ชื่อเมืองเมียวดีเป็นอีกเมืองหนึ่งที่เขาเอ่ยชื่อให้ได้ยิน เพราะใกล้ติดกับฝั่งไทยมาก ภูมิประเทศเขาในแถบนี้มีเทือกเขา ปลูกไม้ยางพารา แต่ผลผลิตและคุณภาพเขาว่าสู้ของไทยไม่ได้ ด้อยคุณภาพมากกว่าไทย เห็นพื้นไรนาที่ปลูกข้าว และหมู่บ้านชาวประมง, เขาบอกว่าคณะเรากำลังล่องลงใต้ไปเมืองเมาะล่ำโย ถ้าลงต่อไปเรื่อยๆ จะไปสุดที่เมืองมอญในรัฐตะนาวศรีอีกทีหนึ่ง ทำให้เห็นว่าพวกมอญอยู่ในที่ปากน้ำอันดามันทอดยาวลงมาทางใต้ เมื่อดูเจดีย์จะเห็นศิลปะแบบมอญอย่างชัดเจนที่ส่งอิทธิพลไปสู่เมืองต่างๆ แต่ของแท้ของจริงต้องมาที่รัฐมอญแถบนี้ ในพม่ามีคนนับถือศาสนาพุทธถึง ๘๐ เปอร์เซ็นต์ ที่เหลืออีก ๒๐% เป็นผู้นับถือศาสนาอิสลามบ้าง ศาสนาคริสต์บ้าง แบ่งสัดส่วนกันไป, มีคำพูดที่กล่าวกันคงไม่เลยความจริงนัก ว่าชาวพุทธปรารถนาที่จะไปกราบนมัสการพระมหาเจดีย์ใหญ่ ๕ แห่งในประเทศพม่า เรียกว่าปัฐจมหาเจดีย์สถาน คือ ๑. พระเจดีย์ตะโกง ที่เมืองย่างกุ้ง ๒. พระเจดีย์ช็อง ที่พุททามประเทศ ๓. พระเจดีย์พระธาตุนินทร์แขวน ที่คณะเรามีเป้าหมายจะไปกราบนมัสการในวันถัดไป ๔. พระธาตุมุเตา (หรือจะเรียกว่าพระธาตุมอดอ เป็นชื่อเดียวกัน) อยู่ที่เมืองหงสาวดี และ ๕. พระมหาชัยมุณีที่เมืองมัณฑลเลย์, กลับตานึกถึงวัฒนธรรมมอญในประเทศไทย มองเห็นเสาหงส์ที่ติดอยู่ตามหน้าโบสถ์บ้าง ที่ทำน้ำในสมัยก่อนบ้าง ซึ่งแสดงว่าเป็นชุมชนคนมอญ เพราะหงส์หมายถึงวัฒนธรรมมอญหงสาวดี เคยมีเมืองหลวงตั้งมั่นที่หงสาวดีเป็นหลักฐาน, ในขณะที่นั่งรถชมนกชมไม้ ชมข้างทางไปเรื่อยๆ นั้น ได้มีโอกาสเห็นพิธีแห่หามศพคนตายตามท้องถนน ในรัฐมอญก็ต้องเป็นประเพณีศพมอญ เคยได้ยินเพลงมอญเรียกว่ามอญร้องไห้ที่โหยหวนมากในงานศพ เห็นชาวมอญใช้สิ่งของเทินศีรษะและหามโลงศพเดินไปยังสุสานราว ๕๐-๖๐ คน

รถบัสวิ่งข้ามแม่น้ำสะโตง มองเห็นภูเขาและวัดวาอาราม จึงถามเขาว่าแถวนี้เรียกว่าอะไร เขาว่าเรียกเม็ยะตะเปก (บาตรมรถ) อีก อ้าว! ทำไมเป็นชื่อเดียวกับสถานที่ไปเมื่อวันก่อนเล่า? แต่ตรงจุดนี้หลังข้ามแม่น้ำสะโตงมาแล้ว ยังเป็นเขตรัฐมอญอยู่ แต่เพียงไม่กี่กิโลเมตรเมื่อเข้าเขตตัวเมืองเข้ามา รถได้มาจอดนิ่ง มองเห็นเจดีย์ทรงมอญสูงใหญ่สง่า รถหยุดจอดที่จุดสี่แยกที่ใกล้หอนาฬิกาแห่งหนึ่ง เขาว่านี่คือ “เมืองสะเทิม” อยู่ใกล้กับปากแม่น้ำสะโตง และเขาก็บรรยายว่าพระพุทธรูปที่ไปพุกามประเทศนั้นไปจากเมืองนี้เอง และที่ไปเมืองพะโคก็ไปจากจุดนี้อีก ขณะเรามีโปรแกรมเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานสุวรรณภูมิกันที่นี่, เอาละ ณ บัดนี้คณะเราอยู่ในเขตเมืองตะโงงหรือสะโตงแล้ว ผ่านตลาดก่อนจะถึงวัด

เวลา ๑๔.๓๐ น. รถมาจอดแวะที่วัดข้างหอนาฬิกาเพื่อเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานสุวรรณภูมิ ที่หน้าวัดมีสิงห์ตั้งอยู่ วัดชื่อวัดชุยสายันหรือชเวสายัน ได้เข้าไปในศาลาการเปรียญ มีโยมผู้หญิงราว ๓๐๐ คนอยู่เต็มศาลาไปหมด กำลังสวดมนต์เสียงดังไพเราะน่าฟังมาก วัดนี้ตั้งอยู่ใกล้กับทะเลอันดามัน เมืองนี้เจริญทันสมัยมาก เห็นรถทัวร์ใหญ่วิ่งผ่านหน้าวัดหลายสิบคัน ข้าพเจ้าสังเกตจากด้านในศาลา เป็นจุดที่ต้องเอาหอนาฬิกาเป็นเครื่องหมายจำไว้ หอนาฬิกาตั้งอยู่ที่วงกลม ว่าเป็นจุดแยกเลี้ยวซ้ายไปเมือง เลี้ยวขวาก็จะไปอีกเมืองหนึ่ง, ได้ยินเสียงสวดมนต์แผ่เมตตาของชาวมอญฟังแล้วซาบซึ้งใจมาก ตรึกถึงคำว่า “สะเทิม” เท่ากับคำว่า “สะโตง” เป็นที่รู้จักของคนทั้งประเทศ เพราะพระพุทธรูปมีจุดเริ่มต้นไปจาก ณ จุดนี้เอง ที่ศาลามีพระผู้ใหญ่ได้ออกมากล่าวต้อนรับคณะ มจร. ที่นำโดยอธิการบดี ดร.ชินชุกกล่าวปราศรัยและถวายปัจจัยให้วัดชุยสายัน พร้อมแยกเงินมอบให้เป็นทุนรางวัลให้แก่ผู้ชนะเลิศสวดทำนองสรภัญญะ คัดเลือกผู้สวดได้ดีและถูกต้องเข้ารับทุนจำนวนหนึ่ง

อธิการบดีกล่าวสัมโมทนียกถา สรุปเป็นใจความโดยผ่านล่ามแปลกิตติมศักดิ์ คือ ดร.ชินชุก ได้ความว่า “ในนามของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประเทศไทย มีกลุ่มใหญ่ที่เดินทางร่วมกันมาอีก ๒ กลุ่ม คือคณะแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด ธรรมสถาน และกลุ่มของพลเอกวิชิต ยาทิพย์ ขอกล่าวขอใจที่ให้การต้อนรับและวันนี้ได้มีโอกาสเห็นนักเรียนมาประกวดสวดมนต์กัน เป็นที่น่ายินดีมาก และผู้บริจาคที่ให้การอุปถัมภ์การเดินทางครั้งนี้ได้ทำพิธีมอบเงินแก่นักเรียนด้วย ถือว่าเป็นมิตรภาพที่ดียิ่ง คณะเราที่มานี้ตามคำเชิญ/อาราธนาของท่าน ดร.ชินชุก ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความเป็นกัลยาณมิตรตदा ความเป็นเพื่อนที่ดีงามถือว่าเป็น

ทั้งหมด เป็นพรหมจรรย์ทั้งหมดทีเดียว เป็นคำสอนในพระพุทธศาสนาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า พระสารีบุตร พระมหาโมคคัลลานะ และพระควัมปติบรรลุธรรมได้ เพราะหลักธรรมข้อกัลยาณมิตรสำคัญคือพระพุทธเจ้า ทำให้พระพุทธศาสนาสืบทอดมาถึงปัจจุบันนี้ได้ การเดินทางมาเมืองสะเทิม ทำให้ตระหนักได้ว่า พระพุทธศาสนาจากเมืองสะเทิมคือเมืองสุวรรณภูมิแห่งนี้ได้ส่งทอดต่อไปให้ถึงประเทศไทย การที่คณะเราเดินทางมาถึงนี้ได้เพราะความเป็นกัลยาณมิตรๆ นี้สร้างความสุขได้ถึง ๒ เท่า ถ้าเราสุขคนเดียวมาคนเดียว ก็ไม่สุข แต่เมื่อนำเพื่อนมาด้วย ความสุขจะเพิ่มเป็นสองเท่า เมื่อเข้านี้คณะเราได้มีโอกาสร่วมฉลองยกฉัตรที่วัดใจทิวทัศน์ ถือว่าเป็นการเพิ่มบุญให้เราและท่านถึงสองเท่า การที่มาถึงที่นี่ได้ก็เช่นกัน ท่าน ดร.ชินชุยได้นิมนต์ให้คณะเรา มาและได้อุปถัมภ์อำนวยความสะดวกทุกอย่าง เช่นนี้เป็นความสุขถึงสองเท่า”

ในการนี้ คุณศักดิ์ชัย เตชะไกรสิทธิ์ ได้นำเงินถวายวัดและแบ่งให้เป็นทุนแก่นักเรียนที่ชนะเลิศการประกวดในวันนี้อีกด้วย (ได้ยินว่าตระกูลเตชะไกรสิทธิ์ได้บริจาค เป็นเงินถึง ๑ ล้านบาท ๕ แสน แบ่งครึ่งร่วมสร้างสถูปและมอบครึ่งหนึ่งให้แก่คณะสงฆ์), เมื่อเสร็จพิธีในกาลแล้ว ได้เดินไปชมพิพิธภัณฑ์ซึ่งมีป้ายเขียนว่า สุวรรณภูมิ Buddhist Museum, 1986. คณะเราได้เยี่ยมชมเจดีย์ชุกชวยัน และที่ปากทางเข้าพิพิธภัณฑ์ด้านในมีพระเครื่องอายุราว ๑,๐๐๐ ปี ถูกค้นพบที่เจดีย์แห่งนี้ ใส่ถาดไว้ ๒ ถาด, พุดถึงเมืองสะเทิมนี้ ภาษาอังกฤษเขียนว่า Thaton หากจะถอดมาเป็นชื่อเมืองของคนที่ไม่เคยไปเยี่ยมเมืองนี้มาก่อน คงจะถอดอักษรว่า “เมืองท่าตอน” ชื่อพ้องกับวัดท่าตอน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ตอนนีัทราบแน่ชัดแล้วว่า ที่เมืองสะเทิมเป็นปากน้ำแม่น้ำสะโตง ที่จริงคำว่า “สะเทิม, สะเทิง, สะโตง, และท่าตอน (Thaton) เป็นคำเดียวกันหมด” ได้ยินสำเนียงจากปากมัคคุเทศก์ออกเสียงว่า “สทิง” ด้วยเข้าไป เขาเรียกว่า “หมู่บ้านสทิง” และแม่น้ำด้านในไหลแยกมาจากแม่น้ำอิรวดี (เอยาวดี) และพຽ່ງนี้คณะเราจะมีโอกาสข้ามแม่น้ำสะโตงอีกครั้งหนึ่ง แสดงว่าแม่น้ำนี้ไหลไปไหลมา เพราะมัคคุเทศก์บอกว่าพຽ່ງนี้จะข้ามแม่น้ำสะโตง เสร็จแล้วจะเป็นเขตจังหวัดพะอัน รัฐกะเหรี่ยง และเขาได้ย้าอธิบายอุบัติเหตุขึ้นของพระพุทธศาสนาในแคว้นแคว้นนี้ว่า “ศาสนาพุทธเข้ามาที่หมู่บ้านสทิง (สะเทิม) แห่งนี้เป็นแห่งแรก พร้อมๆ กับที่เข้ามาที่เมืองยะไซในอีกด้านหนึ่ง ฉะนั้นหมู่บ้านสทิงมีอายุเป็นพันๆ กว่าปี พระเจดีย์เป็นที่บรรจุพระเกศธาตุด้วย” ข้อมูลนี้ท่าน ดร.ชินชุยก็ได้ย้าบอกว่า พระอรหันต์คือพระโสณะและพระอุตตระได้นำศาสนาเผยแผ่ที่นี่ และพระอรหันต์ชินได้นำศาสนาพุทธจาก

เมืองสทิงไปที่พุกามประเทศ ในสมัยพระเจ้าอนรุทอมหาราช เพราะในดั้งเดิมนั้นเมืองพุกามนับถือศาสนาพุทธ พระเจ้าอนรุทได้มาตีชนะเมืองสทิงแล้วนำเอาพระพุทธรูปศาสนาแบบเถรวาทไป ชาวพม่าหันมานับถือพระพุทธรูปศาสนา เพราะได้รับพระพุทธรูปศาสนาเถรวาทจากเมืองสะเทิมแห่งนี้ และบอกว่าเด็กนักเรียนที่ได้รับรางวัลสวดมนต์ประกวดในวันนี้ เป็นเด็กชาวบ้านสทิง เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา คณะเราออกจากบ้านสทิงไปสู่จังหวัดพะอัน จะใช้เวลาอีก ๑ ชั่วโมง จะข้ามแม่น้ำไจท์ก่อนจะเข้าหมู่บ้านของพระกะเหรี่ยงต่อไป

วัดชุยหรือชเวสಾಯน์นี้ หากจะแปลเป็นไทยให้ไพเราะและเข้าใจๆ คุๆ หน่อยก็คงแปลได้ว่า “วัดอัสตงทองคำ”

เวลา ๑๔.๔๐ น. ออกจากหมู่บ้านมอญสทิง มุ่งหน้าสู่เมืองพุกากะเหรี่ยง ในพม่ามีกะเหรี่ยงนับถือพุทธที่เมืองพะงัน ซึ่งคณะกำลังมุ่งหน้าไปนี้ และกะเหรี่ยงนับถือศาสนาคริสต์มีมากที่เอยาวดี แต่ที่เหมือนกันคือมีกองกำลังติดอาวุธ มัคคุเทศก์บอกว่าพอข้ามแม่น้ำไปจะเป็นฝั่งกะเหรี่ยง ส่วนฝั่งที่เราอยู่นี้ยังเป็นฝั่งมอญอยู่ ขอเล่าย้อนตั้งแต่ออกจากวัดชเวสಾಯน์หรือวัดอัสตงทองคำ มีทางสองแพร่ง ถ้าเลี้ยวซ้ายซึ่งคณะเราเลือกเส้นทางนี้จะไปรัฐกะเหรี่ยงเส้นทางไปเมืองพะอัน แต่ถ้าเลี้ยวขวาจะตรงไปถึงเมืองเมาะลำเลิงเลย รถบัสวิ่งข้ามสะพานเห็นป้าย welcome to Kayin ยินดีต้อนรับสู่เมืองคะยีน รัฐกะเหรี่ยงแล้ว เขาบอกว่าเมืองนี้มีนางกบตีฆ้องเป็นสัญลักษณ์ เพิ่งสังเกตดูขบวนคณะเรามีรถทหารวิ่งนำหน้าตลอด สองข้างทางมีต้นยางพาราปลูกตลอด เขาให้ตัวเลขพลเมืองของรัฐนี้แบบคร่าวๆ ว่าพวกกะเหรี่ยงมีราว ๒๐% ชาวมอญ ๒๕% แต่บอกตัวเลขคนพม่าเป็นจำนวนเต็มว่ามีถึง ๔๑๐,๐๐๐ คน จุดทัศนศึกษาแห่งแรกไม่อยู่ในโปรแกรมหลัก เพราะเป็นความประสงค์ของท่าน ดร.ชินชุยที่จะพาเราไปชมถ้ำใหญ่ ที่มีหินแกะสลักเป็นพระพุทธรูปเรียกว่า ปยียิปู แปลว่า “ถ้ำใหญ่” อธิบายว่าเป็นถ้ำน้องชายของกษัตริย์หรือจะแปลให้ง่ายๆ ว่าถ้ำพระอนุชา

เวลา ๑๕.๓๐ น. ดร.ชินชุยบอกว่าวันนี้เวลาเราจำกัด เนื่องจากความปลอดภัย คราวหน้าจะให้เข้าไปในถ้ำ แต่วันนี้ขอมาเหยียบแค่ปากหน้าถ้ำก่อน พบทหารกะเหรี่ยงพูดไทยได้ชัดแจ่มว่าที่จริง ๆ ได้เห็นวิถีชีวิตคนน้อยกะเหรี่ยงและคนเผ่ากะเหรี่ยงแต่งชุดประจำชาติ ที่วัดนี้มีบ่อน้ำร้อน วัดนับว่าเจริญพอสมควร มีเครื่องกระจายเสียงเปิดลำโพงตามสายด้วยเสียงสวดมนต์ คงเป็นเทศที่เปิดกลับไปกลับมา จึงเรียกว่าทันสมัยดี มีศาลาและสิ่งก่อสร้างใหม่ๆ และ

อีกด้านหนึ่งเห็นโครงสร้างใหม่เป็นลิ่งก่อสร้างใหม่ตั้งอยู่อีกด้านหนึ่ง วัดนี้สังเกตได้ที่ทางเข้าวัด นั้นมีซุ้มเป็นไม้โค้งนำชมทีเดียว วิธีชีวิตเขาที่พบเห็นทั้งพระและเณรใช้แรงงานทุก่อนอิฐกำลังก่อสร้างกัน ทำให้ย้อนถึงแรงงานกะเหรี่ยงที่โรงพยาบาลเจ้าคุณไพบูลย์ อำเภอพนมทวนขึ้นมาทันที สรุปว่าวัดกะเหรี่ยงแห่งแรกนี้ได้ไม่จืด เพราะเชื่อผู้นำว่าคราวหน้าจะมาใหม่

เมื่อมาถึงถ้ำ ทำให้นึกถึงคำว่า “กู” ในคำว่าถ้ำ “kawgoon” ออกเสียงว่า “กุกอกอน” ซึ่งมีกำหนดการจะไปชมถ้ำหรือกูแห่งนี้ คณะเราได้ผ่านแม่น้ำไป, มัคคุเทศก์เปิดเผยประวัติตนเองว่าเป็นคนไทยใหญ่ เรียนจบสาขา คอมพิวเตอร์มา ในสถานที่ศึกษาของเขามีพวกกะเหรี่ยงมา เรียนด้วยกัน เสร็จสิ้นการเข้าชมถ้ำกอกอน ในเวลา ๑๖.๔๓ น. สาเหตุเนื่องด้วยความปลอดภัย เพราะเราอยู่ในเขต อันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของพวกเรานั้นเอง ขอเล่า เรื่องราวถ้ำประกอบ ชื่อว่าถ้ำกอกอน เขาเขียนบรรยายว่า อยู่ในยุคคริสต์ศตวรรษที่ ๓ ตรงกับยุคทวารวดีคือพุทธ ศตวรรษที่ ๑๒ นับเป็นสิ่งมหัศจรรย์ในผลงานก่อสร้างที่

สลักพระพุทธรูปไว้เป็นพันๆ องค์ จัดเป็นพระพุทธรูปศิลปะแบบมอญ เป็นภาพรอยนูนที่สลักไว้ ข้างบนหน้าผา มีลายกรอบสวยงามจริงๆ ถามว่าวัดนี้มีพระใดอยู่ ว่าเป็นวัดที่มีพระชนชาติกะเหรี่ยงอยู่ที่เชิงภูเขา เส้นทางเข้าไปง่าย แต่คณะเรามีชุดทหารนำหน้า หลังจากใช้เวลาไม่ค้อย เต็มปอดเท่าไร ต้องจำใจรีบเดินทางกลับ อ้างเอาความปลอดภัยเป็นหลัก ดังนั้นรถจึงเคลื่อน ออกจากถ้ำกลับสู่เส้นทางใหญ่ข้ามสะพานที่เขาบอกว่าแม่น้ำสาละวิน จำได้ง่ายๆ ว่าในรัฐมอญ วันนี้เราได้ข้ามแม่น้ำสะโตง และในรัฐกะเหรี่ยง เราข้ามแม่น้ำสาละวิน ส่วนแม่น้ำทั้งสองนี้จะไป บรรจบพบกันที่ไหน ไม่ต้องไปสนใจ รู้แต่ว่าคณะเราเข้าสู่เมืองพะอัน เข้าพักที่ชื่อว่าชอกะบิน ถ้ำ หลงแยกไปอีกเส้นทางหนึ่ง จะตรงไปยังเมาะลำเลิงหรือเมาะลำโย ระยะทาง ๕๐๐ กม. แต่จุด ที่พักของคณะเราอยู่ตรงใกล้จุดแยก และที่พักชื่อว่า “ชอกะบิน”

เมื่อถึงที่พักชอกะบิน (zwekabin) เมืองพะอัน เมืองหลวงของรัฐกะเหรี่ยง ในเวลา ๑๗.๐๐ น. เหตุผลที่ต้องรีบเข้าที่พักแต่หัวค่ำ เพราะคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นหลัก คณะเรามีรถทหาร

ถือปืนกลนำหน้า ๑ คัน ตั้งแต่ออกจากวัดพระธาตุเซาน์... (Kyaik-Htee Saung) ซึ่งข้าพเจ้าขออ่านออกเสียงว่า “ไจท์ทีเซาน์” แปลว่า “เจติย์เอียง” ซึ่งเมื่อเช้านี้หลังจากฉันเข้าเสร็จแล้ว ได้เดินชมบริเวณรอบๆ วัด มีโรงผลิตสิ่งของพวกอัญมณี เยี่ยมดูโรงพยาบาล และโรงทำแผ่นจารึกหินอ่อน จารึกพระไตรปิฎก ซึ่งลองให้เขาอ่านแผ่นจารึกเป็นคำบาลี ซึ่งเขาก็อ่านให้ฟัง รวมทั้งดูตัวอย่างการแกะแผ่นจารึกประวัติของหลวงพ่อสยามดอ ผู้มีบทบาทสำคัญในการบูรณะวัดและเจติย์ถึง ๔๐๐ กว่าแห่ง เรียกว่าหลวงพ่อกับเป็นผู้มีบารมีสูงมากในรัฐมอญแห่งนี้ อาจจะมีบารมีสูงมากที่สุดรูปหนึ่งในประเทศพม่าแห่งนี้เลยทีเดียว

วัดพระธาตุเอียงนี้ใช้ศิลาแลงสีแดงก่อขึ้น ข้าพเจ้าดูไม่ออกกว่าเป็นหินเก่าหรือหินใหม่ ดูหินชนิดเดียวกันที่ซอกกะบิณซึ่งใช้ศิลาแลงสีแดงเช่นกัน มองออกกว่าเป็นแผ่นหินใหม่ที่ลอกเลียนของเก่า แต่ที่วัดมองเห็นฐานเจติย์เป็นหินปรุๆ ตามกำแพงและโบราณสถาน-โบราณวัตถุ เช่น พระพุทธรูปที่มีภาพพาหุอยู่ฐาน ๘ ภาพ ตั้งอยู่ด้านล่างที่เห็นใบสีมาซ้อนกันสองชั้น ทำให้คิดว่าเป็นวัดที่เก่าแก่มาก ในดินแดนแถบใต้และรัฐมอญทางนี้ จะพบคำว่า Sandawshin แปลว่า พระเกศหรือเส้นผมพระพุทธรูปเจ้า คิดๆ ดูว่าคำว่า “ไจท์” น่าจะมาจากคำบาลีว่า เจติ หรือเจติยะ ที่ตรงกับคำไทยว่า “เจติย์” นั่นเอง นี่เป็นแนวคิดที่แรก หรืออาจจะมาจากคำว่า “ธาตุ” ที่แปลว่า “พระธาตุ” ในที่นี้จะแปลว่า พระเกศธาตุ ก็ได้ ได้สังเกตเห็นหินสีแดงที่วางทับซ้อนกัน ดูจะเก่าแก่มากที่สุด ดร.ชินชุยได้ช่วยบูรณะพระเจติย์ต่างๆ รอบๆ วัดพระเจติย์เอียงและดินแดนแถบนี้ถึง ๒๒๒ เจติย์ด้วยกัน และในวันนี้ตรงกับวันพระขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนยี่ เขาประกอบพิธียกฉัตรขึ้นบนยอดเจติย์กัน องค์ประกอบของเจติย์เขามีเพชรพลอยถูกวางไว้บนสุดวางไว้บนยอดสูงสุด รองลงมาเป็นกัณฑ์เทวดา สามารถหมุนไปมาได้ แล้วเป็นฉัตร ต่อลงมาเป็นปลีกล้วย ปล้องไฉน ปทุมรัตน์ ระฆังคว่ำ บัวคว่ำ-บัวหวาย คอระฆังใหญ่ แล้วเป็นฐานพระธาตุ นี่เป็นลักษณะทั่วไปของเจติย์แบบมอญ

หลวงพ่อสยามดอ เจ้าอาวาสวัดเจติย์เอียง เกิดเมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๑๙๒๘ (ตรงกับ พ.ศ. ๒๔๗๑) ปัจจุบันอายุ ๘๖ ปี ยังดูแข็งแรงดี ตามประวัติว่าได้ช่วยบูรณะเจติย์มากมายถึง ๔๐๐ กว่าแห่ง ได้ช่วยฟื้นฟูพระพุทธรูปศาสนาในดินแดนสุวรรณภูมิแห่งนี้ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายเป็นที่รู้จักของชาวโลก หลวงพ่อกับเริ่มงานอาชีพสร้างถนนหนทาง ๒๐ ไมล์เศษ (๓๖ กม.) รอบๆ ภูเขาในเมืองบิลิน รัฐมอญ สร้างถนนเข้าสู่วัดเจติย์เอียง ซึ่งเขาบอกประวัติว่าบ่งบอกถึงความเก่าแก่อายุถึง ๒,๖๐๐ ปี เจติย์มีส่วนสูงถึง ๙๙ ฟุต

ตามประวัติที่ตำนานพม่าเขาอ้างอิงว่า พระพุทธเจ้าได้เคยเสด็จมาบนภูเขาเมื่อยะตาเปก (เขาบาตรมรกต) เป็นครั้งแรกในพรรษาที่ ๘ และมีนางฟ้าได้นำอาหารมาถวาย ณ เขาแห่งนี้ พระองค์ได้ทรงลูบพระเกศาประทานให้ฤๅษี ๖ ตนที่อาศัยอยู่ในบริเวณรอบๆ เขา นี้ และมอบให้ยักษ์สองตนพี่น้องอีก ๒ เส้น รวมเป็นพระเกศา ๘ เส้น ซึ่งฤๅษีและยักษ์เหล่านั้นได้นำไปบรรจุไว้ในพระธาตุเจดีย์ต่างๆ ดังนี้ ๑.พระเกศาธาตุเขาไกรลาส (ภาษาเขาเขียนว่า เกลาสะ) ซึ่งได้ตรวจสอบว่าตรงกับคำว่าเขาไกรลาส ๒.เกศาธาตุเมื่อยะตาเปก (เจดีย์บาตรมรกต) ๓.ใจท์ดอนย่น ๔.ใจท์ทิวชาน (เจดีย์เอียง) ๕.ชินใจด์ท์ ๖.เจดีย์ชอกะบิณ ๗.ใจท์ทิวโย (พระธาตุอินทร์แขวน) ๘.กุสณะอินนายอน

ขณะที่เราเมื่อได้เข้าพักที่เชิงเขาชอกะบิณที่ว่าสูงจากระดับน้ำทะเลถึง ๙๗๒ เมตร และข้างบนที่เห็นไกลโพ้น มองด้วยสายตาพอไปถึง คือ พระเกศาธาตุชอกะบิณที่มีชื่อเสียง เป็นหนึ่งในพระธาตุเจดีย์สำคัญ ๘ แห่งในพม่า เมื่อมาถึงจุดนี้ทำให้มีเวลาไตร่ตรองนึกย้อนหลังไปถึงถ้ำกอกูน ที่อยู่ในเมืองพะอั้น เพราะระบุว่าอยู่ในยุคพุทธศตวรรษที่ ๑๒ สมัยทวารวดี มีเรื่องเล่าว่า พระนางอุตตมะ ได้หนีสงครามออกมา และพระนางได้มาสร้างแกะสลักพระพุทธรูปไว้บนผนัง เป็นรูปปูนปั้นนูนขึ้น กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ มีชาวต่างประเทศเดินทางมาชมสิ่งมหัศจรรย์

ในภาคค่ำ ได้รับคำสั่งจากอธิการบดีว่าให้ลงไปร่วมงานพิธีเลี้ยงต้อนรับในเวลา ๑๙.๐๐ น. สำหรับพระสงฆ์คณะเราคือลงไปฉันนมและน้ำปานะนั่นเอง สำหรับฆราวาสก็ทานอาหารเย็นกัน เป็นการเลี้ยงรับรอง เขาจัดให้มีการละเล่นของพี่น้องชาวกะเหรี่ยงทั้งชายและหญิงมากกว่า ๕๐ ชีวิต คณะกะเหรี่ยงยืนเรียงยาวด้านหลังแถวหนึ่ง และเล่นดนตรีที่มองดูราว ๔-๕ ชั้น มีการขับร้องเพลง มีนักแสดงชาย ๑ คน หญิงอีก ๑๒ คน ที่เด่นรำ ร้องเพลง ด้วยความตื่นตาเร้าใจ มีความยาวถึง ๒๐ นาที (ได้ถ่ายวิดีโอ ความยาวราว ๔-๕ นาที เพราะคิดถึงท่านเจ้าคุณกะเหรี่ยง ตั้งใจนำไปให้) เขาได้นำธงชาติไทย-ธงพม่ามาตั้งโชว์ แสดงถึงมิตรภาพระหว่าง ๒ ประเทศ ใช้เวลาเลี้ยงต้อนรับราว ๑ ชั่วโมง แล้วจึงแยกย้ายกันกลับเข้าที่พัก ในคืนนี้เดือนเด่นเป็นสภาวะสวยงามมาก พระจันทร์เพ็ญเต็มดวงที่ชอกะบิณแห่งนี้

เขานัดฉันอาหารเช้าพรั่งนี้ในเวลา ๐๗.๐๐ น. และเวลา ๘.๐๐ น. รถจะเคลื่อนออกจากที่พักไปยังจุดหมายต่อไป จิตใจลอยล่องไปยังพระธาตุใจท์ทิวโย (พระธาตุอินทร์แขวน) ที่ฤๅษีประทานให้แก่พระเจ้าตัสสะกับพระธิดาพระยานาค ลองค้นดูความหมายของคำบาลีว่า เจดีย์

เขาบอกว่าเจดีดี จะแปลว่า “พระสถูป” ก็ได้ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า a tomb ที่หมายถึงที่เนินหลุมศพ ส่วนในสันสกฤต เขาเขียนเป็น “โจตย” และให้ความหมายว่า a temple Thupa ที่บรรจุพระสารีริกธาตุ (Buddha’s relics) หรือจะหมายถึงสถูป (shrine) หรือที่ฝังศพ (tomb) ก็ได้ จึงคิดว่าคำว่า “โจท์” น่าจะใกล้เคียงกับคำว่า “เจดีดี” นี้มากที่สุด

วันที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๗ ฉันเข้าที่ห้องอาหารชื่อวันทนคีรี (Vandana Giri Hall) ที่พักอยู่ติดกับสถานที่ที่จะก่อสร้างเป็นโรงแรมขนาด ๓๐๐ ห้อง ของท่าน ดร.ชินชุย ซึ่งได้นิมนต์คณะเรามาดูและจะร่วมประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ จากจุดที่พักเดินทางไปสถานที่ที่จะสร้างใหม่ ห่างกันแค่ ๒๐๐ เมตร เป็นชัยภูมิที่ดีมากแห่งหนึ่ง ได้ยินว่าข้างบนภูเขาแห่งนี้มีบ่อน้ำด้วย อธิการบดีได้อธิบายถึงคำว่า สเตท (state) ในพม่า เขาเรียกสเตทที่ไม่ใช่รัฐพม่า พม่าจะเรียกว่าริจัน (region) เช่น ย่างกุ้ง, มณฑลเลย, ขณะที่เราอยู่นี้เรียกว่าคะชินสเตท แสดงว่าไม่ใช่พวกคนพม่าอยู่ ที่มงาน ดร.ชินชุยว่าโรงแรมใหม่จะใช้เวลาก่อสร้าง ๙ เดือนเสร็จ ด้านหน้าตรงข้ามเป็นภูเขาเหมือนเขาฟูจิในประเทศญี่ปุ่นมีชื่อเรียกว่า “เขาชอกะบิน” ซึ่งเป็นแหล่งทัศนศึกษาสำคัญและคณะเรามีจุดหมายไปกราบไหว้พระธาตุวัดชอกะบิน หลังจากเสร็จพิธีวางศิลาฤกษ์แล้ว

เวลา ๐๙.๐๕ น.ออกเดินทางไปวัดพระธาตุชอกะบิน เขาเรียกว่า “จ็อกกะลัด” ทางขึ้นมีรูปปั้นหญิง ๒ คน เขาบอกว่าเป็นเจ้าแม่กะเหรี่ยง ขึ้นไปสักกนิตหนึ่งพบฤาษีขาว ในมือถือไม้เท้า, ณ จุดสูงสุดที่สามารถปีนไต่ขึ้นไปถึง พบพระสงฆ์ ๑ รูป พระมีพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ในเพิง ในขณะที่มีช่องเวียงระหว่างเขาดูท่าจะล้มทับลงมา เพิ่งเห็นกรรมวิธีที่ใช้เงินม้วนๆ ตั้งค้ำไว้ เป็นการทำบุญเพื่อค้ำคุณไม่ให้หินกลิ้งมาทับศาสนสถาน นับว่าเป็นจุดสูงสุด ทางที่ขึ้นไปไม่สูงเท่าไร สามารถขึ้นไปได้ทุกคน แต่ช่วงเดินค้ำแคบต้องขึ้นไปทีละคนๆ ทางเข้าไม่ค่อยสะดวกนัก หนทางขรุขระ

ที่สะพานจ็อกกะลัด พบคนพม่า ๒ คน ก็ลองสอบถามดูว่าเป็นมอญหรือพม่า เพราะเราเองก็ดูไม่ออก ได้พบหญิงคนหนึ่งที่ร่วมเดินทางมากับคณะ ลองสอบถามดูปรากฏว่า เป็นช่าง

ภาพในคณะเราที่มาจากย่างกุ้งด้วยกัน มีลักษณะเป็นกะเหรี่ยง เธอชอบใส่แว่นตา

เวลา ๑๐.๐๐ น. เริ่มออกเดินทางไปวัดพระนอนใหญ่ของหลวงพ่อสยามอินเซ่ง รถวิ่งข้ามสะพานแม่น้ำสาละวิน ซึ่งเป็นแม่น้ำใหญ่ แยกฝั่งระหว่างมะละแหม่งกับเมาะลำเลิง เหมือนกับฝั่งพระนครกับฝั่งธนบุรีฉะนั้น (ว่าข้ามแม่น้ำอัทตะระ เป็นแม่น้ำย่อยด้วย แต่ที่ไหนจำไม่ได้), คณะเราไปฉันทเพลที่โรงแรม Ngwe Mo ฟังเขาออกเสียงว่า “วูโยโม” ทำนองนั้น ตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำสาละวินที่จุดตั้งแม่น้ำเจ้าพระยาของไทยเรา รสชาติอาหารมือนี้น่าจะเป็นพม่าหรือมอญแท้ เพราะเรามาถึงเมืองหลวงเก่าที่มีชื่อเสียง นึกถึงหนังสือของหลวงวิจิตรวาทการที่แต่งเรื่อง “กุหลาบเมาะลำเลิง” และนิยายตำนานปรัมปราเรื่องสาวมอญสามัญชนที่ชื่อมะเมี้ยะกับเจ้าชายน้อย สุขเกษม ผู้เกิดในตระกูลสูงศักดิ์ เป็นเรื่องราวที่มีชื่อเสียง ที่ยังมีคนกล่าวขานถึง และมีข้อโต้แย้งกับเรื่องราวในประวัติศาสตร์ สาวมะเมี้ยะเป็นคนเกิดที่เมืองนี้ ส่วนเจ้าชายสุขเกษม เป็นเจ้าชายเชียงใหม่ที่ถูกส่งมาเรียนหนังสือที่เมืองเมาะลำเลิง เพราะเป็นยุคที่มีโรงเรียนของพวกอังกฤษมาตั้งอยู่, มะเมี้ยะสาวมอญผู้ต่ำต้อยในชาติตระกูล แต่มีความรักอันสูงส่ง เดินทางจากเมาะลำเลิงไปเชียงใหม่ เมืองนี้เป็นเมืองหลวงสมัยอังกฤษปกครอง มีโบสถ์คริสต์มากมาย ส่วนเจ้าชายน้อยก็เคยมาเรียนหนังสือที่นี่ เดินทางกลับไปเชียงใหม่ เกิดรักกันเป็นอมตะนิยาย ที่อิงประวัติศาสตร์

เวลา ๑๒.๐๘ น. คณะเราเดินทางย้อนกลับข้ามฝั่งแม่น้ำกลับมาใหม่ เพื่อมุ่งหน้าสู่วัดพระนอนใหญ่ เมืองมุด่ง ที่อยู่ใกล้ๆ กัน ในรอบบริเวณนี้มองเห็นอิทธิพลแบบผู้ตั้งอังกฤษ คือระบบโรงเรียนฝรั่ง และแบบก่อสร้างในยุคอาณานิคมของเมืองหลวงที่ชื่อเมาะลำเลิง ที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษว่า “เมาะลำโย” ถ้ามองภาษามอญเรียกเมืองนี้ว่าอะไร เขาว่า “มุดาเมะเรียง” ซึ่งแสดงว่าภาษาพูดที่เรารู้จักกันดีเป็นภาษาพม่าว่า เมาะลำเลิงนั่นเอง ส่วนใครจะไปเมาะลำโย ต้องดูชื่อในภาษาฝรั่ง และใครจะไปเมืองมุดาเมะเรียงก็เป็นสำเนียงพูดในภาษามอญ สรุปแล้วเป็นเมืองเดียวกันนั่นเอง

เวลา ๑๓.๑๐ น. เทียวชมเมืองเมาะลำเลิง ที่มีถนนกว้างใหญ่ ตามระบบการสร้างผังเมืองแบบผู้ตั้งอังกฤษ มีโรงเรียนแบบผู้ตั้ง ประเทศพม่าเคยมีปัญหาเกี่ยวกับอังกฤษในเรื่องสัมปทานท่อนไม้ซุง จนเป็นสาเหตุอ้างให้ประเทศอังกฤษเข้ายึดครองพม่าได้สำเร็จ ก่อนหน้านี้อังกฤษก็เข้ายึดครองอินเดียได้แล้ว ในขณะที่เดียวกันประเทศฝรั่งเศสก็เข้ายึดประเทศเวียดนาม-ลาว-และ

กัมพูชา, ประเทศไทยกลายเป็นกันชนระหว่างมหาอำนาจนักล่าอาณานิคมจากตะวันตก ให้เลือกเอาว่าจะอยู่ฝ่ายอังกฤษหรือฝรั่งเศส หรือจะวางตัวเป็นกลาง ทำให้ย้อนนึกถึงพระเจ้าสีป่อ ชาวไทยใหญ่ที่เป็นกษัตริย์พระองค์สุดท้ายในดินแดนพม่าที่ต้องนิรโรคจากบัลลังก์ กลายเป็นราชันที่ไร้บัลลังก์ประทับนั่ง

ณ ที่วัดพระโลยาฬใหญ่ที่สุดแห่งนี้ เจ้าภาพคนสำคัญ คุณศักดิ์ชัย และคุณสุดาวรรณ เตชะไกรสิทธิ์ ได้ถวายเงินก้อนหนึ่งร่วมสร้างพระใหญ่กับหลวงพ่อลวงพ่อดอนวิเศษที่กำลังดำเนินการก่อสร้างพระโลยาฬใหญ่ที่สุดในโลก ความยาวขนาด ๑๘๒ เมตร และวัดนี้คงมีความสำคัญเพราะครูรูปถ่ายมีกลิ่นพระราชทานจากประเทศไทยมาทอด เจ้าอาวาสเองก็เป็นพระนักพัฒนารูปสำคัญในดินแดนแถบนี้ ได้มีโอกาสสนทนากับทิดแดง อายุ ๖๐ ปี พูดภาษาไทยชัดแจ้ว เพราะไปอยู่จังหวัดสมุทรสงครามมาถึง ๒๕ ปี ถามว่าเดินทางเข้าประเทศไทยทางไหน ทิดแดงตอบว่าเข้าทางด่านเจดีย์สามองค์ ว่าเป็นเส้นทาง ๗๐ กิโลเมตรจากเมืองพะอ้งเข้าไป และอธิบายภูมิศาสตร์ให้ฟังว่าฝั่งโน้นมีสะพานข้ามเป็นเมืองเกาะตะมะ เป็นฝั่งที่คณะเราข้ามแม่น้ำมาแล้ว เมืองเกาะตะมะเมืองเก่าอยู่คนละฟากกับเมืองด้านนี้ที่เป็นเมืองเกาะลำเลิงเป็นแม่น้ำสาละวินที่ไหลผ่านตรงกลาง และว่าคณะรถบัสจะไปข้ามแม่น้ำสะโตงเมื่อเดินทางกลับไปยังกุ่ม แต่ดูแล้วตอนเดินทางกลับจะไม่ใช่อย่นเส้นทางเดิมที่เดินทางลงมาถึงที่นี่

คณะเราออกจากวัดของหลวงพ่อดอนวิเศษ เมืองมด่ง ข้ามแม่น้ำสาละวินเข้าเขตเมืองเกาะตะมะ เข้าสู่รัฐมอญชื่อเปาว์ แต่ได้ยื่นชื่อเขาออกเสียงเป็น “อะปอง” ไป เป้าหมายคือไปชมวัดชินใจท์ และต้องเปลี่ยนเป็นรถคันเล็กขึ้นไปกราบไหว้พระธาตุเจดีย์ในเวลา ๑๔.๕๖ น. เมื่อขึ้นไปถึงแล้วก็คุ้มค่าจริงๆ เพราะ ๑. พระเจดีย์ธาตุวัดชินใจท์เป็นพระธาตุประจำของคนเกิดวันเสาร์ ๒. นอกจากเป็นเส้นทางขึ้นพระธาตุสำคัญนี้แล้ว ยังเดินทางไปเยี่ยมชมและไหว้พระเจดีย์ ๑๐๑ องค์ ๓. ได้ชมดูแม่น้ำสะโตง และรอบๆ บริเวณอย่างชัดตาอึ้งใจ

เมื่ออยู่บนยอดสุดแห่งขุมเขานับเป็นสิบๆ ลูก ได้กราบไหว้พระอย่างสบายและอบอุ่นใจ ด้านพระประจำทิศวันเสาร์ปรากฏว่าตะวันย่นแสงพอดี เป็นด้านที่เห็นปากแม่น้ำสะโตง เห็นท้องทุ่งนาที่ล้อมรอบดาดาดด้วยท้องทุ่งนา เสียหายที่เก็บรูปไว้เป็นที่ระลึกไม่ได้เพราะย่นแสง แต่ได้เห็นที่ราบลุ่ม และเห็นตะวันรอนที่ปากแม่น้ำสะโตง จิตใจคิดตรึกตรองว่าแม่น้ำสะโตงก็คือแม่น้ำสะเทิงในอดีต ถามว่าเขาชินใจท์กับใจท์ทโย (พระธาตุอินทร์แขวน) เขาไหนสูงกว่ากัน, เขา

บอกว่าใจที่โยพระอินทร์มาแขวนไว้ ดังนั้นจึงสูงกว่าแน่นอน มองลงไปข้างล่างเห็นเขื่อน (Dam) น้ำสีใสดั่งมรกต เขาว่าแหล่งธรรมชาติแถบนี้มีทั้งกบ จระเข้ นาค และครุฑ มีหมดเลย

เวลา ๑๖.๕๕ น. คณะเราทยอยลงมาข้างล่าง เพราะมีสายรายงานข่าวเข้ามาว่า จะต้องใช้เวลาถึง ๒ ชั่วโมงเต็ม จึงจะเดินทางถึงเชิงเขาที่จะขึ้นไปพระธาตุอินทร์แขวนอีกที และพรั่งนี้ตอนเดินทางกลับคณะเราจะข้ามแม่น้ำสะโตงอีก ดังนั้นจึงบึ่งห้อตรงไปทันที ถึงเชิงเขา

วัดพระธาตุอินทร์แขวน ในเวลา ๑๘.๕๐ น. และใช้เวลาอีก ๑ ชั่วโมงครึ่ง กว่าจะบรรทุกผู้โดยสารทั้งพระทั้งโยม นั่งโขยกเหมือนกะเหรี่ยงและชาวบ้านต่างๆ ไป เป็นความทรงจำที่ยากจะลืมเลือนในการขึ้นไปไหว้พระวัดพระธาตุอินทร์แขวนครั้งนี้ แต่สิ่งที่ทำให้แอบภูมิใจคือคณะเรามีโอกาสได้พักที่วัดพระธาตูกันอย่างเต็มที่ ก่อนจะเข้าพักหลับนอน

คณะเรานัดกันไปสวดมนต์ไหว้พระในเวลา ๒๒.๐๐ น. และปล่อยอิสระสำหรับใครจะเดินชมพระธาตุตามอัธยาศัยเต็มที่

วันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๗ นัดกันให้มาสวดมนต์ไหว้พระโดยพร้อมเพรียงในเวลาตี ๕ ก่อนจะไปชมพระอาทิตย์อุทัย และไปฉันทน์เช้า คณะเราหลับนอน พร้อมกับได้ยินเสียง

สวดมนต์ก้องจากภูเขาจากลูกหนึ่งสู่อีกลูกหนึ่งดังก้องมา เสียงสวดมนต์นี้ดังทั้งกลางวันและกลางคืนไม่หยุดหย่อน ณ บัดนี้เราได้มาอยู่ในดินแดนสุวรรณภูมิ อยู่กับโบสถ์เก่าๆ ชุมภูเขาคือเป็นปรากฏการักษาพระพุทธศาสนาให้บริสุทธิ์ผุดผ่อง ทำให้นึกถึงบรรยากาศในการเดินทางไปดาร์จีลิง แถบกัลกัตตา ประเทศอินเดีย เมื่อราว ๓๐ ปีที่แล้ว ซึ่งเป็นบรรยากาศแบบมหายานในชีวิตครั้งแรก แต่ ณ บัดนี้เป็นบรรยากาศแบบเถรวาทเมืองพุทธ

ตื่นขึ้นเมื่อเวลา ๐๔.๓๐ น. รับผิดชอบการสงฆ์ให้เรียบร้อย แล้วไปไหว้พระในห้องพิเศษที่ ดร.ชินชุยได้บริจาคเงินส่วนตัวสร้างไว้ จึงมีส่วนแห่งสิทธิพิเศษ เบื้องหน้าที่แทนบูชา พบอาหาร-ผลไม้-น้ำ-ไฟฟ้า จัดวางไว้อย่างเรียบร้อย อธิการบดีนำสวดมนต์ไหว้พระ เสร็จแล้วต่างแยกย้ายกันลงไปกราบไหว้พระธาตุอินทร์แขวนข้างนอกตามอัธยาศัยอีกครั้งหนึ่ง ข้าพเจ้าเดินลงไปข้างล่างและเดินขึ้นบน ไปๆ มาๆ เพื่อชมพระธาตุอย่างเต็มตาเต็มใจ และไปชมจุดพระอาทิตย์อุทัยในทิศตะวันออก เมื่อแสงเงินแสงทองจับขอบฟ้า คล้ายๆ กับที่ไทเกอร์ฮิลล์ที่ดาร์จีลิง ความแตกต่างกันคือเมื่อเดินกลับมาทางด้านพระธาตุเจดีย์อินทร์แขวนในมุม ๙๐ องศา จะมองเห็นพระจันทร์ที่กำลังทอดตัวตกลงที่จุดยอดพระเจดีย์พอดี เพราะวันนี้เป็นวันแรม ๑ ค่ำนั่นเอง จึงได้อยู่ชมพระอาทิตย์ขึ้นเต็มดวงและชมดวงจันทร์ที่กำลังลาลับจากพสุธาตลไป ตามหลักการหมุนเวียนโคจรของระบบสุริยันจันทร์ หลังจากนั้นจึงไปฉันทน์เข้ากัน เมื่อมีเวลานิดหนึ่ง ตัดสินใจเดินลงไปใช้ระบบไวไฟของร้าน yoyolay@hotel ด้านล่าง แต่เนื่องจากมีผู้คนเข้ามาใช้ระบบกันมาก ระบบชั๊กช้ามากในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต จึงตัดสินใจขึ้นมาข้างบนดีกว่า พบคณะของอธิการบดีที่มี ดร.ชินชุยเป็นมัคคุเทศก์ได้พาเดินชมรอบๆ บริเวณอย่างเต็มที่อีกครั้ง และพาไปปิดทองไหว้พระที่องค์พระเจดีย์พระธาตุอินทร์แขวน พาไปที่อุโบสถหลังเก่า ที่เจ้าหน้าที่หากฎแฉไม่ได้ จึงต้องสั่งให้ตัดกุญแจเข้าไป โบสถ์นี้ประกอบเป็นสิมา ๒ ชั้น ด้านในมีภาพรอยพระพุทธรูปที่เห็นรอยพระบาทที่หินพระอินทร์มาแขวนไว้ หลังจากชมตลาดและชมบริเวณพอสมควรแล้ว เนื่องจากต้องใช้เวลาขาลงไปเชิงเขาเป็นเวลาถึง ๑ ชั่วโมง แล้วจะต้องเดินทางไปฉันทน์เพลในอีกเมืองหนึ่ง ดังนั้นในเวลาราว ๑๐.๐๐ น. คณะเราจึงลงมาอยู่ด้านล่างคือตรงเชิงเขาด้วยรถขนกะเหรี่ยงอย่างปลอดภัยไว้กังวลอีกครั้ง และเริ่มออกเดินทางเพื่อจะไปฉันทน์เพลที่ข้ามแม่น้ำสะโตงไปแล้ว คณะตั้งประเด็นคำถามว่า ถ้าไปจุดที่เราเคยพักในตอนขาลงมานั้น จะบริหารเวลาได้อย่างไร แต่ก็อัศจรรย์แท้เชียว เพราะคณะเรามาฉันทน์เพล ณ จุดนัดพบได้ ฉันทน์เสร็จแล้วก็เยี่ยมชมสวนสัตว์เลี้ยงช้างเป็นต้น แล้วออกเดินทางต่อ ในขณะที่พนักงานของร้านออกมายืนโบกมือจากกัน เขาวามีคน ๗ เผ่าจาก ๗ มณฑลมาเยือนโบกมืออำลา นับนิ้วดูก็ได้ เผ่ามอญ (ยืนอยู่กลาง), กะเหรี่ยง, พม่า, คะฉิ่น, ยะไข่ ฯลฯ

ในเวลา ๑๒.๐๐ น. รถเข้าสู่เมืองพะโค หรือ ปะคู้ ที่ชาวไทยจะรู้จักกันในชื่อว่า “เมืองหงสาวดี” นั่นเอง ณ เมืองนี้ตามกำหนดการเดิม จะพาเข้าชมพระธาตุมอดอ หรือพระธาตุมูเตา

ที่มีความสูง ๑๑๔ เมตร พระธาตุนี้เขาแปลว่า “พระธาตุจุมูก้อน” เพราะเวลาแหงนมองดูขึ้นไปแล้ว จมูกถึงกับร้อนฉ่ำเลย เป็นสถานที่บรรจุพระเกศธาตุสำคัญอีกแห่งหนึ่ง แถมยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นบรรจุพระธาตุเขี้ยวแก้วจำลอง ในสมัยของพระเจ้าบุเรงนอง ปัจจุบันได้รับการบูรณะใหม่ หลังจากเกิดแผ่นดินไหวเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๓ เขาเล่าว่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราชของไทยก็เคยมาลัทธิการพระเจดีย์ธาตุมูเตาณี ซึ่งเป็นพระธาตุที่พระเจ้าวิมล (+.....) ได้สร้างขึ้นมา มีจุดสถานที่ให้ไปอธิษฐานจิต เพื่อขอพรให้ได้รับชัยชนะในการออกรบพุ่งสงคราม ใครมาถึง ณ เจดีย์นี้ จะนิยมย้อนอดีตและตั้งจิตอธิษฐานเพื่อได้ชัยชนะศึกศัตรูปัจฉิมมิตร เมื่อลองตรึกดูถึงความ เป็นไปของวัฒนธรรมในดินแดนพม่า จะเห็นได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นวัฒนธรรมมอญ ส่วนศาสนา พราหมณ์เป็นวัฒนธรรมเขมร นี่แบ่งแบบกว้างๆ เพราะในเขมรนั้นต้องแบ่งออกเป็นแต่ละยุคสมัย เพื่อความชัดเจน แต่ที่ดึงเรื่องเขมรมา เพื่อพูดถึงมอญ ในหนังสือลิตเติลเดลิทฟาย แปลว่า “มอญ แพ้” ว่าที่จริงมอญไม่ได้แพ้ แต่พม่าต่างหากที่รบแพ้สมเด็จพระนเรศวรมหาราช แต่ไทยเรียกว่า “เดลิทฟาย” คือ “มอญแพ้” คำว่า “เดลิท” หมายถึง “มอญ” ว่าเป็นคำเรียกที่เชิงเหยียดหยาม เป็นคำไม่ดี สาเหตุที่เรียกว่ามอญพ่ายหรือมอญแพ้ เพราะในช่วงนั้นหงสาวดีเป็นเมืองหลวงของ พม่านั่นเอง หงสาวดีเป็นเมืองหลวงของมอญมาก่อน ถูกพม่ายึดไป เมื่อรบกับไทยแพ้ในยุคที่เมือง หลวงอยู่หงสาวดี จึงกลายเป็นมอญแพ้ไปด้วยประการฉะนี้

คำว่ามอญ ภาษาบาลีใช้คำว่า “รามัญ” ภาษาพื้นเมืองเรียกว่า “เม็ง” พวกนี้มีวัฒนธรรม ที่เข้มแข็งและยิ่งใหญ่ มีวัฒนธรรมดีแต่ไม่มีประเทศ เป็นเรื่องที่น่าเศร้าอนาถใจมาก ประเทศ ไทยน่าจะเป็นตัวแทนที่ดีที่สุดที่แสดงถึงวัฒนธรรมมอญ ตราบใดที่ยังนับถือศาสนาพุทธเป็น ศาสนาประจำชาติอยู่ ตรึกตรองลงไปลึกๆ พระพุทธศาสนาเกิดขึ้นในมัธยมประเทศ ชมพูทวีป ส่วนดินแดนสุวรรณภูมิจัดเป็นอนุทวีป แต่มีวัฒนธรรมเดินถึงกัน เมื่อตอนขึ้นไปไหว้พระธาตุอินทร์ แขนวนั้น อดคิดถึงการเดินทางท่องเที่ยวที่ดาร์จีลิง ประเทศอินเดียไม่ได้ มีหลายส่วนที่คล้าย คลึงกัน ผู้คนชาวพุทธที่เคร่งครัดในวิถีชีวิต ชอบไหว้พระเป็นชีวิตจิตใจ การได้ชมแสงเงิน แสงทองอีกครั้งหนึ่ง ณ ดินแดนพม่า ทำให้คิดถึง Tiger Hill/ไทเกอร์ฮิลล์ ขึ้นมาอีกครั้ง ในสมัย เมื่อ ๓๐ กว่าปีที่รอนแรมไปเที่ยวดาร์จีลิง ปานนี้คงเปลี่ยนแปลงไปมาก อาจจะทำสิ่งต่างๆ ไม่ค่อยได้แล้ว แต่ภูเขาสีโอน่าจะคงอยู่ต่อไป

เวลา ๑๓.๑๗ น. คณะเราข้ามแม่น้ำสะโตง แต่เป็นจุดที่แคบกว่าที่เคยเห็นมาเมื่อวานก่อน ได้มองเห็นสะพานเก่า แต่เขาบอกว่าเป็นเส้นทางใหม่ ไม่ซึกซำเหมือนเส้นทางตอนที่ยาวลงมา รถของเรากำลังไต่ขึ้นไปเมืองอย่างกุ่มตามเส้นทางที่คนส่วนใหญ่คงเดินทางไปๆ มาๆ ที่จุดแม่น้ำสะโตงนี้ ว่ามีเจดีย์เก่าๆ แต่ตอนนี้ไม่รู้จะไปอยู่ตรงจุดไหนแล้ว, ก่อนจะข้ามสะพานฝั่งใต้ไปได้ยินว่ามี ๕ รัฐที่อยู่ในฝั่งนี้เป็นรัฐมอญ พอข้ามแม่น้ำสะโตงไปจะเป็นเมืองพะโคหรือเมืองหงสาวดี ที่เดิมก็เป็นมอญแต่ปัจจุบันเป็นรัฐพม่าไปแล้ว เราจะใช้เวลาราว ๑ ชั่วโมงจากแม่น้ำสะโตงถึงเมืองพะโค จะผ่านเมืองแครงที่ปัจจุบันเรียกว่าเมืองวอ เมืองแครงเป็นสถานที่สมเด็จพระนเรศวรประกาศอิสรภาพเมื่อปี พ.ศ. ๒๑๒๗ สัญลักษณ์ที่จะบอกได้ว่าถึงเมืองแครงคือให้ดูว่าเป็นชุมชนย่านแกลที่มีชายมันแกวข้างถนนนั่นเอง ถ้าจะไปเมืองแครงจริงๆ จะต้องแยกเส้นทางจากหงสาวดีไปอีกที่ ที่จริงก็อยากไปดูสถานที่ประกาศอิสรภาพว่าอยู่จุดไหน และมีพัฒนาการและสภาพเป็นอย่างไรในปัจจุบัน ลองย้อนดูอดีตความหลัง ดังนี้

“๒๖ เมษายน พุทธศักราช ๒๑๒๗ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงประกาศอิสรภาพของกรุงศรีอยุธยา ณ เมืองแครง...

เมื่อปี พ.ศ. ๒๑๒๖ พระเจ้าอังวะเป็นกบฏ เนื่องจากไม่พอใจทางกรุงหงสาวดีอยู่หลายประการ จึงแข็งเมืองพร้อมกับเกลี้ยกล่อมเจ้าไทยใหญ่อีกหลายเมืองให้แข็งเมืองด้วย พระเจ้าหงสาวดี นันทบุเรงจึงยกทัพหลวงไปปราบ ในการณ์นี้ได้สั่งให้เจ้าเมืองแปรเจ้าเมืองตองอูและเจ้าเมืองเชียงใหม่ รวมทั้งทางกรุงศรีอยุธยาด้วย ให้ยกทัพไปช่วยทางไทย สมเด็จพระมหาธรรมราชาโปรดให้สมเด็จพระนเรศวรยกทัพไปแทน...

สมเด็จพระนเรศวรยกทัพออกจากเมืองพิษณุโลก เมื่อวันแรม ๖ ค่ำ เดือน ๓ ปีมะแม พ.ศ. ๒๑๒๖ พระองค์ยกทัพไทยไปช้าๆ เพื่อให้การปราบปรามเจ้าอังวะเสร็จสิ้นไปก่อน ทำให้พระเจ้าหงสาวดีนันทบุเรงแคลงใจว่า ทางไทยคงจะถูกพระเจ้าอังวะชักชวนให้เข้าด้วย จึงสั่งให้พระมหาอุปราชาคุมทัพรักษากรุงหงสาวดีไว้ถ้าทัพไทยยกมาถึงก็ให้ต้อนรับและหาทางกำจัดเสีย และพระองค์ได้สั่งให้พระยามอญสองคน คือ พระยาเกียรติและพระยาราม ซึ่งมีสมัครพรรคพวกอยู่ที่เมืองแครงมาก และทำนองจะเป็นผู้คุ้นเคยกับสมเด็จพระนเรศวรมาแต่ก่อน ลงมาคอยต้อนรับทัพไทยที่เมืองแครง อันเป็นชายแดนติดต่อกับไทย พระมหาอุปราชาก็ได้ตรัสสั่งเป็นความลับว่า เมื่อสมเด็จพระนเรศวรยกกองทัพขึ้นไป ถ้าพระมหาอุปราชายกเข้าตีด้านหน้าเมื่อใด ให้

พระยาเกียรติและพระยารามคุมกำลังเข้าตีกระหนาบทางด้านหลัง ช่วยกันกำจัดสมเด็จพระนเรศวรเสียให้จงได้ พระยาเกียรติกับพระยารามเมื่อไปถึงเมืองแครงแล้วได้ขยายความลับนี้แก่พระมหาเถรคันฉ่องผู้เป็นอาจารย์ของตน ทุกคนไม่มีใครเห็นดีด้วยกับแผนการของพระเจ้ากรุงหงสาวดี เพราะมหาเถรคันฉ่องกับสมเด็จพระนเรศวรเคยรู้จักชอบพอกันมาก่อน...

กองทัพไทยยกมาถึงเมืองแครง เมื่อวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๖ ปีวอก พ.ศ. ๒๑๒๗ โดยใช้เวลาเดินทัพเกือบสองเดือน กองทัพไทยตั้งทัพอยู่นอกเมือง เจ้าเมืองแครงพร้อมทั้งพระยาเกียรติกับพระยารามได้มาเฝ้าฯ สมเด็จพระนเรศวร จากนั้นสมเด็จพระนเรศวรได้เสด็จไปเยี่ยมพระมหาเถรคันฉ่องซึ่งคุ้นเคยกันดีมาก่อน พระมหาเถรคันฉ่องมีใจสงสารจึงกราบทูลถึงเรื่องการคิดร้ายของทางกรุงหงสาวดี แล้วให้พระยาเกียรติกับพระยารามกราบทูลให้ทราบตามความเป็นจริง เมื่อพระองค์ได้ทราบความโดยตลอดแล้ว ก็มีพระราชดำริเห็นว่าการเป็นอริราชศัตรูกับกรุงหงสาวดีนั้น ถึงกาลเวลาที่จะต้องเปิดเผยต่อไปแล้ว จึงได้มีรับสั่งให้เรียกประชุมแม่ทัพนายกอง กรมการเมือง เจ้าเมืองแครงรวมทั้งพระยาเกียรติพระยารามและทหารมอญมาประชุมพร้อมกัน แล้วนิมนต์พระมหาเถรคันฉ่องและพระสงฆ์มาเป็นสักขีพยาน ทรงแจ้งเรื่องให้คนทั้งปวงที่มาชุมนุม ณ ที่นั้นทราบว่า พระเจ้าหงสาวดีคิดประทุษร้ายต่อพระองค์ จากนั้นพระองค์ได้ทรงหลั่งน้ำลงสู่แผ่นดินด้วยสุวรรณภิงคาร(พระน้ำเต้าทองคำ) ประกาศแก่เทพยดาฟ้าดินว่า “ด้วยพระเจ้าหงสาวดี มิได้อยู่ในครองสุจริตมิตรภาพขัตติยราชประเพณี เสียสามัคคีธรรม ประพฤติพาลทุจริต คิดจะทำอันตรายแก่เรา ตั้งแต่นี้ไป กรุงศรีอยุธยาขาดไมตรีกับกรุงหงสาวดีมิได้เป็นมิตรร่วมสุวรรณภิงคารเดียวกันดุจดั่งแต่ก่อนสืบไป”

จากนั้นพระองค์ได้ตรัสถามชาวเมืองแครงว่าจะเข้าข้างฝ่ายใด พวกมอญทั้งปวงต่างเข้ากับฝ่ายไทย สมเด็จพระนเรศวรจึงให้จับเจ้าเมืองกรมการเมืองมาแล้วเอาเมืองแครงเป็นที่ตั้งประชุมทัพ เมื่อจัดกองทัพเสร็จก็ทรงยกทัพจากเมืองแครงไปยังเมืองหงสาวดีเมื่อวันแรม ๖ ค่ำ เดือน ๖...

ฝ่ายพระมหาอุปราชที่อยู่รักษาเมืองหงสาวดี เมื่อทราบว่าพระยาเกียรติพระยารามกลับไปเข้ากับสมเด็จพระนเรศวร จึงได้แต่รักษาพระนครมันอยู่ สมเด็จพระนเรศวรเสด็จยกทัพข้ามแม่น้ำ สะโดงไปใกล้ถึงเมืองหงสาวดี ได้ทราบความว่า พระเจ้ากรุงหงสาวดีมีชัยชนะได้เมืองอังวะแล้ว กำลังจะยกทัพกลับคืนพระนคร พระองค์เห็นว่าสถานการณ์ครั้งนี้ไม่สมคະเน เห็นว่า

จะตีเอาเมืองหงสาวดีในครั้งนี้อย่างไม่ได้ จึงให้กองทัพแยกย้ายกันเที่ยวบอกพวกครัวไทยที่พม่ากวาด
ต้อนไปแต่ก่อนให้อพยพกลับบ้านเมือง ได้ผู้คนมาประมาณหมื่นเศษให้ยกล่องหน้าไปก่อน พระองค์
ทรงคุมกองทัพยกตามมาข้างหลัง...”

เมื่อประกาศอิสรภาพแล้ว คนไทยภายในการนำของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ต้อง
ต่อสู้อีกหลายศึกหลายคราว จนประกาศชัยชนะเด็ดขาด ในสงครามมหายุทธหัตถี ณ ดอนเจดีย์
ที่ยังมีคำถามจากนักประวัติศาสตร์ว่าอยู่ที่ไหน บ้างว่าอยู่สุพรรณบุรี บ้างว่าอยู่กาญจนบุรี และ
บ้างว่าอยู่กรุงศรีอยุธยา ก็ตามกันไป ส่วนสุวรรณภูมิอยู่ที่ไหน ก็อ้างหลักฐานต่างๆ มาหักล้าง
ต่อสู้กัน แต่ข้าพเจ้าเคยเดินทางไปเยือนถิ่นสุวรรณภูมิ เมืองสะเทิม รัฐมอญ ดังที่กล่าวมา และ
เดินทางกลับสู่ประเทศไทยด้วยความปลอดภัยทุกประการ...

ปฏิบัติศาสนกิจ